

Inhoudelijke richtlijnen
Kaderopleiding Majorettes en Twirl

Vera Bergman (deel 1)
Carolien Hermans (deel 2)

Colofon

Onderzoek en tekst: Vera Bergmans, Carolien Hermans

© **Kunstfactor Utrecht, februari 2012**

Inhoudelijke Richtlijnen kaderopleidingen Majorettes en Twirl is een uitgave van Kunstfactor, sectorinstituut amateurkunst. Tenzij anders overeengekomen, geeft Kunstfactor u als lezer toestemming deze uitgave voor eigen gebruik te downloaden en af te drukken. Het is niet toegestaan om inhoudelijk, tekstueel of anderszins wijzigingen aan te brengen. Bij citeren is bronvermelding verplicht. Overdracht aan derden van het gebruiksrecht is uitgesloten. Het gebruiksrecht geldt niet voor commerciële doeleinden. De overdracht van de rechten van intellectueel eigendom, waaronder het auteursrecht, rustend op de door Kunstfactor opgestelde of ontworpen werken zijn bij het gebruiksrecht niet inbegrepen.

Kunstfactor, sectorinstituut amateurkunst, zet zich in voor een sterke amateurkunstsector.

Dit doen we vanuit de overtuiging dat actieve kunstbeoefening een bijdrage levert aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen en aan een creatieve, harmonieuze samenleving.

Deze inhoudelijke richtlijnen zijn te downloaden van www.kunstfactor.nl .

Bij de inhoudelijke richtlijnen hoort een Opleidingswerkplan voor de kaderopleiding rhythmic twirling en majorettes. Bij de opleidingen eigen vaardigheid fase 1 t/m 5 is per fase een lesboek beschikbaar. Bij het vak muziek is een cd beschikbaar. Op dvd zijn rhythmic twirl combinaties behorend bij de fase opleiding opgenomen. Bij het lesmateriaal fase 1 t/m 5 is een docentenhandleiding ontwikkeld met werkbladen.

U kunt de leverbare producten vinden en bestellen via <http://www.how2dance-twirl.nl/producten>

Inhoudsopgave

Inleiding(deel 1 algemeen)	5
1. Verkenning	7
1.1 Wie is die amateurkunstenaar?	7
1.2 Welke aanbieders zijn actief?	7
1.3 Actuele sociaal-culturele ontwikkelingen	7
1.4 Marktdenken	8
2. Richtlijnen voor kaderopleidingen	9
2.1 Wat zijn kaderopleidingen?	9
2.2 Doel van de richtlijnen	9
2.3 Wat staat er in de richtlijnen?	9
3. Visie op leren en kunsteducatie	10
3.1 Facetten van amateurkunst	10
3.2 Soorten van leren	10
3.3 Leertheorie: het constructivisme	11
3.4 Leerstijlen	13
3.5 Methodisch didactische benaderingswijzen	13
4. De invulling van het docentschap	15
4.1 Meester-gezel	15
4.2 Docent-leerling	15
4.3 De docent als coach	15
4.4 Peer education	16
5. Bekwaamheden	17
5.1 Competenties van de docent	17
5.2 De cursisten: competenties, toetsen en examens	17
6. Legitimering	19
Twirl en Majorette (deel 2 inhoudelijk)	20
7. Twirl en Majorette	20
7.1 Uitgangspunten	20
8. Doel van de opleiding	28
8.1 Doel	28
8.2 Doelgroep	28
8.3 De opleiding	28
8.4 Visie op educatie	29
9. Organisatie en inrichting van de opleiding	31
9.1 Inrichting en uitvoering	31
9.2 Studieduur	31
9.3 Lesmateriaal	31
9.4 Cursusleiding, docenten, externe deskundigen en andere begeleiders	32

9.5	Profielen van de medewerkers aan de opleiding	32
9.6	Taakomschrijvingen van de medewerkers aan de opleiding	33
9.7	Locatie en groepsgrootte	36
9.8	Inhoud van de opleiding: contacturen en modules	36
9.9	Hospiteren en stage	37
9.10	Portfolio	38
9.11	Kwaliteitszorg	39
9.12	Klachtenbehandeling	40
10.	Inhoud van de opleiding	41
10.1	Competenties bij aanvang	41
10.2	Eigen vaardigheid: Fase 1 t/m 5	41
10.3	Het eerste jaar: K1	50
10.4	Het tweede jaar: K2 verbreding en verdieping	52
10.5	Toetsing en toezicht	55
10.6	Beoordelen van dans/batonvaardigheid	57
10.7	Beoordelen van algemene dansvaardigheid (binnen de opleiding)	58
10.8	Beoordelen van stages	58
10.9	De eindtoets	59
10.10	Herkansingen en dispensatie	59
	Bijlage 1: Begrippenlijst	60
	Bijlage 2: Geconsulteerde professionals	61
	Bijlage 3: Reglement voor eindtoets en gecommiteerden	62
	Bijlage 4: Format stageverslag	64
	Bijlage 5: Format evaluatieverslag	65

Inleiding(deel 1 algemeen)

Majorettes en twirlers beoefenen een kunstvorm die een heel bijzondere verbinding legt tussen dans, muziek en zelfs sportieve prestatie.

Majorettes en twirlers hanteren hetzelfde ‘instrument’, de baton, waarmee zij jongleren; zij zijn in de sporthal te vinden en vertonen daar hun kunst. Beide groepen volgen de ontwikkelingen met de baton en de dansante stromingen gretig.

Kennis en kunde van de technieken die mogelijk zijn met de baton(s) zijn in de afgelopen 40 jaar enorm toegenomen. De relatie met dans ontwikkelde zich verder; een grote meerderheid wil dansen met baton (of attriboot) en daarmee is de dans – folklore, ballet, jazzdans, moderne dans, streetdance, urban – niet meer weg te denken.

De twee twirlorganisaties NBTA en NTSB zijn experts op het gebied van majorettes en twirlers in Nederland en hebben opleidingen specifiek gericht op batontechnieken. Vanaf 2007 bestaat er één geïntegreerde basisopleiding voor twirlers en majorettes in vijf fases.

Daarnaast blijft ook de tweejarige kaderopleiding rhythmic twirling & majorettes haar niveau voortdurend verbeteren. Zonder een goed opleidingsstelsel, dat zorgt voor een continue stroom van nieuw en bijgeschoold kader, zou dat onmogelijk zijn. Kunstfactor dankt daarom allen die hebben bijgedragen aan de actualisering van deze Inhoudelijke Richtlijnen.

Ter ondersteuning van bestaande en nieuwe aanbieders van kunsteducatie, publiceert Kunstfactor per kunstdiscipline richtlijnen voor kaderopleidingen. Dit document is een algemene inleiding op die disciplinegerichte richtlijnen. In deze algemene inleiding bespreekt Kunstfactor een aantal belangrijke aspecten waarmee potentiële aanbieders van kaderopleidingen rekening zouden moeten houden.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 is een algemene verkenning. Daarin bespreken we kort de enorme diversiteit aan amateurkunstenaars, recente ontwikkelingen op het gebied van de amateurkunst en de markt voor kunsteducatie. Voor nieuwe aanbieders van kunsteducatie is het immers van belang goed te bepalen op welke doelgroep(en) zij zich willen richten en waar mogelijke kansen liggen.

In hoofdstuk 2 leggen we uit waarom Kunstfactor richtlijnen voor kaderopleidingen publiceert en waarom die per kunstdiscipline sterk van elkaar kunnen verschillen.

In hoofdstuk 3 bespreken we kort verschillende leerstijlen en de op dit moment belangrijkste leertheorie voor kunsteducatie. Deze theorie vertalen we bovendien naar didactische benaderingswijzen.

Hoofdstuk 4 bouwt daarop voort, maar richt zich specifiek op de rol van de docent.

Hoofdstuk 5 tenslotte informeert over gewenste competenties van kunstdocenten en biedt overwegingen over het toetsen van cursisten.

Kunstfactor hoopt met deze korte Algemene Inleiding (potentiële) aanbieders van kunsteducatie te inspireren en aan te zetten tot nadenken over hun (nieuwe) aanbod. Daarmee beoogt Kunstfactor bij te dragen aan een hogere kwaliteit van kunsteducatie in Nederland, zowel bij Centra voor de Kunsten als bij het groeiende aantal particuliere aanbieders.

Deel 2 behandelt alle zaken die voor de kaderopleidingen voor Twirl en Majorettes relevant zijn, van uitgangspunten en doelen, tot opzet, inrichting en uitvoering van de opleidingen. De inhoudsopgave geeft een gedetailleerd overzicht van alle informatie en de bijlagen.

1. Verkenning

In dit hoofdstuk bekijken we in vogelvlucht wie de amateurkunstenaar is en welke actuele ontwikkelingen van belang zijn voor (potentiële) aanbieders van kunsteducatie.

1.1 Wie is die amateurkunstenaar?

Wie overweegt cursussen of workshops te organiseren, moet weten voor wie hij dat doet. Want dé amateurkunstenaar bestaat niet!

Uit de Monitor Amateurkunst die Kunstfactor jaarlijks publiceert, blijkt dat ruim zeven miljoen Nederlanders zich op de een of andere manier met actieve kunstparticipatie bezighouden. Zij richten zich op een groot aantal verschillende kunstdisciplines, dat bovendien nog toeneemt (denk bijvoorbeeld aan nieuwe media).

De intensiteit waarmee amateurkunstenaars actief zijn, loopt sterk uiteen. Sommigen wijden zich jarenlang aan een kunstdiscipline. Anderen zijn het ene jaar actief op het toneel, maar gaan een jaar later met net zoveel enthousiasme schilderen.

Ook de ambitie waarmee amateurkunstenaars actief zijn, verschilt sterk. Sommigen zien hun activiteiten als een hobby, waarbij de sociale contacten minstens zo belangrijk zijn als de kunstdiscipline. Anderen willen excelleren, hun persoonlijke top halen en zich het liefst presenteren aan een publiek.

Inhoud en doelen van cursussen en workshops moeten passen bij de aanbieder, maar ook aansluiten bij de behoefte van deelnemers.

Bepaal zo helder mogelijk op welke doelgroep(en) uw cursusaanbod is gericht.

1.2 Welke aanbieders zijn actief?

De markt voor aanbieders van kunsteducatie is voortdurend in beweging.

Amateurkunstenaars kunnen op verschillende plaatsen terecht voor hun activiteiten.

Belangrijke aanbieders zijn Centra voor de Kunsten en muziekscholen. Ook buurt- en jeugdcentra bieden vaak verschillende vormen van kunsteducatie. Daarnaast bieden amateurkunstverenigingen vaak enige vorm van kunsteducatie, al dan niet in samenwerking met een centrum voor de kunsten of een zelfstandige kunstdocent.

Groeiend is het aantal particuliere aanbieders. Denk aan muziekdocenten of beeldende kunstenaars die hun praktijk uitbreiden met cursussen of workshops.

1.3 Actuele sociaal-culturele ontwikkelingen

Amateurkunstenaars maken deel uit van de samenleving, hebben hun invloed daarop, maar ondervinden zelf daarvan ook weer de invloeden. Aanbieders van kunsteducatie zullen daar rekening mee moeten houden.

Het rapport Toekomstverkenning Kunstbeoefening van het Sociaal en Cultureel Planbureau (A. van den Broek, 2010) noemt vijf sociaal-culturele ontwikkelingen die van belang zijn voor aanbieders van kunsteducatie:

- individualisering,
- informalisering,
- intensivering,
- internationalisering,
- informatisering.

Door deze ontwikkelingen vermindert de invloed van de traditionele cultuuruitingen. De groeiende deelname aan kunsteducatie van mensen met een niet-westerse achtergrond versterkt die ontwikkeling.

Minstens zo belangrijk is de invloed van internet en digitale hulpmiddelen. Daardoor beschikken amateurkunstenaars over een onuitputtelijke bron van inspiratie. Bovendien brengen digitale hulpmiddelen amateurkunstenaars makkelijker in contact met geestverwanten waar ook ter wereld, waarmee zij hun kunstuitingen kunnen delen en bespreken. Dat geldt niet alleen voor nieuwe, digitale kunstvormen, maar ook voor traditionele kunstdisciplines. Via digitale communities en YouTube is het voor amateurkunstenaars erg makkelijk om beeldend werk, muziek, literatuur of dans te verspreiden en onderling te becommentariëren

Voor aanbieders van kunsteducatie is het de uitdaging om naast het al maar groeiende aanbod aan informatiebronnen en inspiratie voldoende meerwaarde te bieden aan cursisten.

1.4 Marktdenken

De hierboven geschetste sociaal-culturele ontwikkelingen betekenen een uitdaging voor aanbieders van kunsteducatie. Meer dan ooit zullen zij moeten nadenken over de inhoud en de kwaliteit van hun aanbod en de meerwaarde die zij cursisten kunnen bieden. Bovendien zullen zij de nodige flexibiliteit moeten ontwikkelen om op voortdurende veranderingen in de behoeften van cursisten te kunnen inspelen. Dat vraagt marktdenken en dus een ontwikkeling naar cultureel ondernemerschap.

Voor de breedte van de kunsteducatie kan dat positieve gevolgen hebben. Door actieve culturele ondernemers met gevoel van kansen, zal de diversiteit in het cursus- en workshopaanbod - offline en online - toenemen. Die diversiteit heeft niet alleen betrekking op nieuwe lesinhouden en lesvormen, maar ook op dagdelen waarin cursussen worden aangeboden en doelgroepen waarop het aanbod gericht is. Wat dat betreft liggen er nog volop mogelijkheden. Aanbod gericht op bijvoorbeeld kleuters, senioren, niet-Nederlandstaligen en mensen met een fysieke, verstandelijke of psychiatrische beperking bestaat wel, maar is nog schaars. Maar ook onder traditionele doelgroepen zal altijd vraag blijven bestaan naar kwalitatief goede kunsteducatie die voldoet aan de wensen van amateurkunstenaars.

Inventariseer het huidige aanbod in de omgeving; probeer vast te stellen welke behoeften er leven.

2. Richtlijnen voor kaderopleidingen

2.1 Wat zijn kaderopleidingen?

Nederland telt talloze fotocclubs, schildersverenigingen, koren, schrijfgroepen, orkesten en theater- en dansgroepen die naar een voorstelling toewerken, een expositie willen inrichten of zich op andere wijze willen presenteren. Alle amateurkunstenaars die hierbij betrokken zijn, hebben een drijfveer om zich verder te ontwikkelen. Waar mogelijk doen zij dat onder leiding van een professionele kunstvakdocent, een afgestudeerde dirigent of een geschoold regisseur. Heel vaak echter werken amateurverenigingen onder leiding van een ervaren niet-professional. Denk bijvoorbeeld aan een amateurtheatergezelschap dat zijn meest ervaren speler vraagt de regie van een productie op zich te nemen.

De behoefte aan goed geschoold kader (dirigenten, regisseurs, dansleiders, begeleiders, etc.) voor amateurkunstverenigingen is groot. Tal van verenigingen en koepelorganisaties voor organiseren dan ook zogenaamde kaderopleidingen. Deze zijn bedoeld voor mensen die educatieve en artistieke processen van anderen willen begeleiden, maar geen kunstvakopleiding hebben gevolgd.

Kadertrainingen zijn voor enthousiaste kunstamateurs ook te beschouwen als een verdieping of zelfs een 'carrière-stap' in hun kunst.

Overigens kan het ook gaan om (semi-)professionele kunstenaars, die in een bepaalde discipline excelleren, maar geen ervaring hebben met het overdragen van hun expertise aan anderen en daarvoor ook (nog) geen officiële kwalificatie hebben.

2.2 Doel van de richtlijnen

De kwaliteit van kaderopleidingen is een belangrijk aandachtspunt voor Kunstfactor. Ter ondersteuning en stimulans van potentiële aanbieders van kaderopleidingen publiceert Kunstfactor per kunstdiscipline inhoudelijke richtlijnen voor die opleidingen. Deze richtlijnen dienen er toe om potentiële aanbieders te stimuleren en te inspireren. Zij bieden handvatten voor het organiseren en samenstellen van doeltreffende en kwalitatief hoogwaardige kaderopleidingen.

2.3 Wat staat er in de richtlijnen?

In de richtlijnen wordt op hoofdpunten de inhoud en de organisatie van kaderopleidingen beschreven. Daarmee bieden zij houvast aan organisaties en docenten die werken aan de ontwikkeling van een kaderopleiding of dat overwegen.

Die disciplinegerichte richtlijnen voor kaderopleidingen verschillen op een aantal punten sterk van elkaar. Dat komt onder meer omdat kunstdisciplines sterk van elkaar verschillen in tradities en achtergrond, onder meer met betrekking tot de taken van een begeleider/trainer/dirigent/regisseur van een groep (amateur)kunstenaars. Logischerwijs beïnvloeden die verschillen de inhoud van de disciplinegerichte richtlijnen voor kaderopleidingen.

De inhoudelijke disciplinegerichte-richtlijnen die Kunstfactor publiceert, verschillen inhoudelijk sterk van elkaar. Tip: lees ook eens de richtlijnen van een totaal andere discipline. Dat kan inspirerend werken.

3. Visie op leren en kunsteducatie

Ervaring met (kunst)onderwijs is niet voldoende om zelf kunstonderwijs vorm te geven. Om een gedegen cursus of workshop te ontwikkelen is op z'n minst enige kennis nodig over didactiek, leerstijlen en letheorieën. Dit hoofdstuk bespreekt aan aantal basisprincipe uit de onderwijskunde, waarbij we de theorie waar mogelijk vertalen naar de praktijk van de kunsteducatie.

3.1 Facetten van amateurkunst

In paragraaf 1.1 betoogden we dat dé amateurkunstenaar niet bestaat. In het verlengde daarvan beweren we nu dat dé kunsteducatie niet bestaat. Dat heeft alles te maken met de verschillende wijzen waarop amateurs met kunst bezig kunnen zijn. Die verschillende facetten van (amateur)kunst vloeien in de praktijk vaak in elkaar over, maar zijn desalniettemin helder van elkaar te onderscheiden.

In de (amateur)kunst zijn vier facetten te onderscheiden:

- de amateurkunstenaar als uitvoerder;
- de amateurkunstenaar als maker;
- de amateurkunstenaar als kijker;
- de amateurkunstenaar als criticus.

Niet iedere amateurmuzikant wil ook componeren, niet iedere fotograaf heeft belangstelling voor het werk van professionals en niet iedere danser wil nadenken over de betekenis van bewegingen.

Ontwikkelaars en uitvoerders van cursussen voor amateurs zullen zich bewust moeten zijn van deze vier mogelijke kanten van kunstbeleving. De keuze voor een of meer van deze facetten heeft invloed op de inhoud van een cursus.

3.2 Soorten van leren

Waarom willen wij leren? Waarom willen amateurkunstenaars iets leren? Voor aanbieders van kunsteducatie is nuttig om bij deze vragen stil te staan.

Het motief voor regulier onderwijs is eenvoudig. Daarom heeft dit zogenaamde formele leren over het algemeen een duidelijke structuur en een helder doel: binnen gestructureerde grenzen (in tijd en omgeving) draagt een leraar bewust en systematisch kennis, vaardigheden en attitude over. Formeel leren leidt in de regel tot erkende diploma's en kwalificaties met een maatschappelijke waarde.

Tegenover het formele leren staat het buitenschoolse leren. Onderwijskundigen onderscheiden twee hoofdvormen: het non-formele en het informele leren.

Het non-formeel leren is, net als het formele leren, intentioneel en systematisch. Anders gezegd: deze onderwijsvorm heeft een concreet doel, bijvoorbeeld gitaar leren

Buitenschoolse kunsteducatie kent geen verplichtende aspecten. Deelnemers hebben daarvoor een intrinsieke drijfveer. Reden te meer om rekening te houden met hun behoeften.

spelen of leren volleyballen. Deze onderwijsvorm leidt in tegenstelling tot het formele leren niet tot een kwalificatie of een diploma met maatschappelijke waarde.

Datzelfde geldt voor het informele leren. Dat kent zelfs geen structuur, maar gebeurt spontaan, in een context zonder onderwijsdoelinden. Dat neemt niet weg dat deze manier van leren erg belangrijk kan zijn, juist in de amateurkunst. Voorbeelden? Denk aan hangjongeren die elkaar coole hiphop-moves leren. Of aan amateurschrijvers die elkaars werk beoordelen. Of aan muziekbandjes die zich door andere bandjes laten inspireren om een clip op YouTube te publiceren.

Bij het non- en informele leren zijn de doelen minder scherp definieerbaar dan bij het formele leren. Vaak zijn die doelen veel persoonlijker; 'Ik wil dat gewoon kunnen', 'Mijn vrienden zijn hier ook mee bezig', 'Ik wil kijken hoe ver ik kan komen'. Hierbij is dus sprake van een intrinsieke drijfveer.

In de kunsteducatie spelen zowel non-formeel leren als informeel leren een rol. Cursussen bij Centra voor de Kunsten of andere aanbieders hebben immers vaak een concreet doel; een techniek leren gebruiken of een instrument leren bespelen. Maar vrijwel altijd hebben die cursussen ook een informeel aspect, omdat cursisten in de wandelgangen voor of na een les met elkaar praten, elkaars werk bespreken, tips uitwisselen of samen gaan spelen. Aanbieders van kunsteducatie spelen dus ook een facilitaire rol; zij brengen cursisten met dezelfde belangstelling met elkaar in contact.

Als instellingen voor non-formeel leren hebben Centra voor de Kunsten, particuliere aanbieders en verenigingen een grote mate van vrijheid om het educatief aanbod in te richten en de educatieve activiteiten vorm te geven. Slimme aanbieders houden rekening met de doelen en drijfveren van potentiële deelnemers.

3.3 Leertheorie: het constructivisme

Hoewel buitenschoolse kunsteducatie tot het non-formele of informele onderwijs behoort, zijn ook daarop formele pedagogische theorieën van toepassing. Voor aanbieders van kunsteducatie is het nuttig om enige kennis van belangrijke leertheorieën te hebben. Immers, docenten kunnen kennis en vaardigheden op verschillende manieren overdragen. Voor een optimaal resultaat daarvan is het goed om na te denken over de eigen aanpak en kennis te nemen van alternatieven daarvoor.

Enige kennis van leertheorie en leerstijlen inspireert aanbieders van kunsteducatie om na te denken over hun eigen programma en werkwijze.

In de loop van de tijd hebben pedagogen en onderwijskundigen verschillende leertheorieën ontwikkeld. De onderwijsgeschiedenis laat zien dat in verschillende tijden en in verschillende onderwijstypen verschillende leertheorieën in zwang waren. Het is niet onlogisch dat die veranderingen verband houden met ontwikkelingen in de samenleving. Grotere zelfstandigheid van leerlingen en grotere betrokkenheid van leerlingen bij het onderwijsprogramma hebben bijvoorbeeld invloed op actuele leertheorieën.

Op dit moment is in de onderwijswereld 'het Nieuwe leren', ook wel 'Authentiek leren' genoemd, een belangrijke stroming. Deze stroming is ontstaan uit zogenaamde constructivistische opvattingen over leerprocessen. We gaan hier wat dieper op het 'Authentiek leren' in, omdat deze leertheorie goed toepasbaar is in de kunsteducatie.

De constructivistische benadering benadrukt dat leren een actief, constructief proces is; leren is het koppelen van nieuwe informatie aan bestaande voorkennis. Bovendien vindt volgens het constructivisme het leren altijd plaats in een sociale context, in interactie met mensen. Onderlinge communicatie is dus een belangrijk aspect van deze leertheorie.

De didactiek (de leer van het onderwijzen) binnen het constructivisme kent vier uitgangspunten, die stuk voor stuk ook voor kunsteducatie van belang kunnen zijn:

- Het onderwijs beperkt zich niet tot het overdragen van door de docent voorgestructureerde leerstof, maar streeft naar een productieve leeromgeving, met gevarieerde opdrachten en globale richtlijnen. Deze bieden cursisten ruimte voor eigen initiatief en exploratie.
- Het onderwijs is inhoudelijk georiënteerd op de leefwereld van de cursisten en hun voorkennis. Het schenkt aandacht aan de eigen interesses en behoeften van cursisten.
- Het onderwijs is waar mogelijk afgeleid van activiteiten van professionals in de samenleving. (N.B. Het begrip 'authentiek' slaat dus niet alleen op de persoonlijke inbreng en motivatie van de cursist, maar ook op het levensechte karakter van de leertaken).
- Authentieke leersituaties kenmerken zich door onderlinge communicatie en samenwerking tussen cursisten, zoals het uitvoeren van groepstaken, onderling overleg en discussie, standpunten bepalen en presenteren en eventueel ook onderlinge beoordeling.

Meer informatie over authentiek leren is te vinden in de publicatie van F. Haanstra De Hollandse Schoolkunst: mogelijkheden en beperkingen van de authentieke kunsteducatie, in 2001 uitgegeven door Cultuurnetwerk Nederland.

Voor aanbieders van kunsteducatie is het de uitdaging om deze uitgangspunten te gebruiken bij het samenstellen van een onderwijsprogramma.

Een ander hulpmiddel voor aanbieders van kunsteducatie zijn de leerprocessen die J. Lowyck en N. Verloop beschreven in *Onderwijskunde: een kennisbasis voor professionals* (2003, Wolters-Noordhoff).

Zij onderscheiden:

- Leren als een constructief proces: Mensen zijn geen passieve ontvangers van informatie, maar bouwen zelf hun kennis en vaardigheden op. Dit gebeurt in samenhang met aanwezige voorkennis en vaardigheden, verwachtingen en behoeften. Het interpreteren en verwerken is een actief proces.
- Leren als een cumulatief proces: Leren is een cumulatief proces. Het leerproces bouwt voort op eerder verworven kennis en vaardigheden.
- Leren in samenhang: Leren in samenhang maakt kennis en vaardigheden betekenisvoller en vergroot de kans op beklijven.
- Leren gericht opwendbaar gebruik: Kennis wordt toepasbaar in nieuwe situaties als de cursist al tijdens het leerproces nieuwe kennis creatief leert toepassen.
- Leren als een sociaal proces: Kennis wordt niet alleen individueel geconstrueerd, maar ook gespiegeld aan de opvattingen van anderen. Door eigen kennis te spiegelen aan

Binnen de onderwijskunde zijn naast de constructivistische leertheorie nog twee grote stromingen bekend: de behavioristische leertheorie en de cognitieve leertheorie. Hoewel die minder goed toepasbaar lijken in de kunsteducatie, kan het natuurlijk nooit kwaad om daar enig inzicht in te verwerven.

- die van anderen, wordt deze verrijkt en ontstaat een vorm van sociale betekenis.
- **Leren is reflecteren:** Leren en reflecteren zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Doel van het reflecteren is het vergroten van begrip en inzicht, ook in het werk van anderen.

Al deze leerprocessen kunnen in de kunsteducatie een rol spelen.

3.4 Leerstijlen

De ene cursist is de andere niet. Binnen een ogenschijnlijk homogene groep cursisten kunnen grote verschillen bestaan in houding en karakter. Die persoonlijke verschillen uit zich ook in verschillende leerstijlen. Die leerstijlen spelen uiteraard ook binnen de kunsteducatie een rol.

Een belangrijke theoreticus op het gebied van leerstijlen is de Amerikaanse pedagoog David Kolb. Hij ontwikkelde een zogenaamde leercyclus waarin vier leerstijlen op elkaar inhaken:

- concreet ervaren - doen en ervaren
- reflectief observeren - voelen, kijken, luisteren
- abstract conceptualiseren - kijken, luisteren, denken
- actief experimenteren - denken en doen

Niet iedere cursist is even sterk op elk van die vier gebieden. Sommige mensen nemen informatie het best op door middel van concrete ervaringen (voelen, aanraken, vasthouden, zien en horen), terwijl anderen meer abstract omgaan met informatie (door middel van mentale en visuele conceptualisering).

Voor het verwerken van informatie geldt iets dergelijks: sommige mensen verwerken informatie het best door er actief mee te experimenteren, terwijl anderen informatie verwerken door observatie en daarover nadenken.

Volgens Kolb dienen voor optimale leerprestaties de vier genoemde gedragingen (ervaren, observeren, nadenken, experimenteren) samen te gaan. Hoewel iedere cursist zijn voorkeursleerstijl heeft, zal hij, om een 'complete leerling' te worden, zich in alle vaardigheden moeten bekwaamen en deze moeten combineren.

De vier leerstijlen zijn ook voor kunsteducatie van belang. Voor optimale overdracht van kennis en vaardigheden is variatie in oefeningen en opdrachten nodig. Idealer spreekt een programma op z'n tijd elk van de vier verschillende leerstijlen aan.

3.5 Methodisch didactische benaderingswijzen

De vier verschillende leerstijlen - en de vier facetten van de amateurkunstenaar - vragen verschillende didactische benaderingswijzen.

In *Dans in Samenhang*: een flexibele methodiek, een uitgave van De Kunstconnectie, beschrijft Vera Bergman die voor dans. Haar omschrijvingen zijn echter ook toepasbaar voor andere kunstdisciplines.

Bergman omschrijft vier benaderingswijzen, gericht op de uitvoerder, de maker, de kijker en de criticus in de amateurkunstenaar:

1. **De techniekgerichte benadering:** daarbij gaat het om de ontwikkeling van het vakmanschap en de beheersing van technische vaardigheden.

2. De reproductiegerichte benadering: hier gaat het om de overdracht van bestaand repertoire of het nabootsen van voorbeelden.
3. De expressief/creatieve benadering: de nadruk ligt op het ontwikkelen van een eigen idioom, het vermogen zichzelf uit te drukken in kunst en het uitdrukking geven aan gevoelens en ervaringen. Hieronder wordt ook het eigen makerschap verstaan.
4. De receptief/theoretische benadering: het accent ligt op de ontwikkeling van kennis, inzicht en attitudes. Die vindt vooral plaats door het reflecteren op zowel het eigen kunstwerk, als dat van anderen, en het plaatsen daarvan in een bredere maatschappelijke context.

4. De invulling van het docentschap

In iedere educatieve omgeving speelt de docent een leidende, sturende en/of coachende rol ten opzichte van cursisten. De precieze rol die hij speelt, kan van geval tot geval sterk verschillen. Voor aanbieders van kunsteducatie is het goed om zich bewust te zijn van de hieronder genoemde vier mogelijke rollen die een docent kan spelen. De keuze voor een van die rollen hangt onder meer af van de doelgroep, het leerdoel, de onderwijsvorm (individueel of groepsgewijs) en de kunstdiscipline. Aanbieders van kaderopleidingen kiezen zelf voor welke cursussen welk type docent gewenst is.

4.1 Meester-gezel

De meester-gezelrelatie is zo oud als de mensheid en één van de meest beproefde onderwijsvormen. Hoogeveen e.a. omschrijven in *Onderwijsvormen in het kunstonderwijs, Vijf benaderingen* (Utrecht: HKU, 2004) deze vorm als volgt: 'De leerling komt werken in de werkplaats van de meester en levert zijn arbeid in ruil voor inwijding in alle aspecten van het beroep. De meester zet de leerling aan het werk en becommentarieert zo nodig uitvoering en opbrengst. Hiaten in kennis en vaardigheden kan hij gericht aanvullen. De leerling werkt in de nabijheid van de meester en kan zo als het ware de kunst ook afkijken. Er is gelegenheid om alle kanten van de beroepsuitoefening onder de knie te krijgen: kennis en vaardigheden, gebruiken, mores, etcetera.' (p.8). Kenmerkend voor de meester-gezelrelatie is de praktijkgerichtheid. Het ontbreekt vaak aan expliciete instructie; overdracht van kennis en vaardigheden vindt indirect plaats door het observeren en meelopen met de 'meester'.

4.2 Docent-leerling

Het cursorisch onderwijs, dat gekenmerkt wordt door docentgestuurde werkvormen, kennen we uit het formele onderwijs. Hierbij verloopt het onderwijs volgens een van tevoren opgesteld leerplan, waarbij sprake is van een lineaire opbouw; beginnen bij A en eindigen bij Z. De docent formuleert doelstellingen en bepaalt in welke volgorde de leerstof wordt aangeboden.

De leraar stuurt het leerproces door de keuze van de inhoud en de volgorde van de leerstof, door het leertempo aan te geven en door de juiste uitvoering van leertaken te controleren.

Hoewel cursorisch onderwijs verschillende varianten kent en er soms sprake is van eigen inbreng van leerlingen, beslist de docent. De relatie tussen docent en leerling is hiërarchisch.

4.3 De docent als coach

Doordat mensen steeds meer zelf willen bepalen wat zij willen leren en op welke wijze, verschuift de rol van de docenten. Van overdragers van kennis, inzichten en vaardigheden worden zij begeleiders; zij coachen hun cursisten. Dit leidt alleen tot succes als cursisten een actieve houding aannemen en de docent een coachende, begeleidende rol vervult.

4.4 Peer education

Nieuwe kunstdisciplines of nieuwe stijlen binnen bestaande kunstdisciplines komen vooral voort uit de jongerencultuur. Een gevolg daarvan is dat bestaande docenten onvoldoende expertise hebben op het gebied van nieuwe disciplines of stijlen. Aanbieders van kunsteducatie kunnen dit ondervangen door gebruik te maken van zogenaamde peer education. Hierbij worden kennis, ervaring en motivatie overgebracht door leeftijdgenoten en/of mensen met dezelfde achtergrond als de doelgroep. Soms dragen peers daarbij niet alleen kennis, maar ook een levensstijl over.

Veel jongeren hebben veel waardering voor peer education, omdat zij zich goed kunnen identificeren met een leeftijdgenoot die tevens expert is. Die waardering is echter nog geen garantie voor kwaliteit. Samenwerking met of begeleiding door een ervaren docent kan het rendement van een peer educators belangrijk vergroten.

5. Bekwaamheden

Iedere aanbieder van kunsteducatie streeft kwaliteit na. Dat begint met het inschakelen van competente docenten. Bovendien zullen aanbieders op z'n minst dienen na te denken over de gewenste eindtermen van hun cursussen.

5.1 Competenties van de docent

Onder competenties verstaan we de kennis, het inzicht en de vaardigheden om in concrete situaties de beoogde doelen te bereiken.

Veel docenten in de kunsteducatie hebben een HBO-opleiding gevolgd. De competenties waarover een beginnende kunstvakdocent moet beschikken zijn vastgelegd door de HBO-Raad (Opleidingsprofiel Docent Kunstvak, 2004, www.hbo-raad.nl).

5.2 De cursisten: competenties, toetsen en examens

Aanbieders van kunsteducatie hebben een grote mate van vrijheid om het eigen educatief aanbod in te richten en educatieve activiteiten vorm te geven. Dat geldt ook voor eventuele eindtermen of competenties die men aan bepaalde opleidingen verbindt. Aanbieders zullen moeten beslissen of, en zo ja, hoe zij willen toetsen of de leerdoelen zijn behaald. Dat kan op verschillende manieren:

- Testlessen zijn beoordelingslessen waarbij de docent de vooruitgang van elke cursist beoordeelt.
- Het rapport is een schriftelijke weergave van de vorderingen van de leerling dat ook inzet, motivatie en attitude beoordeelt. Voor de beoordeling wordt vaak de driedeling M(atig), V(oldoende), of G(oed) gebruikt.
- Examens toetsen de praktische vaardigheden en de inhoudelijke kennis van cursisten.

Voor het toetsen van cursisten bestaan geen centrale regels. Daarom een aantal aanbevelingen:

- Rapporten, examens en testlessen zijn over het algemeen alleen van toepassing op kinderen, pubers en adolescenten;
- Het is belangrijk om in de beoordeling het instapniveau van de leerling mee te nemen naast het algemeen/gemiddelde niveau van een groep;
- Testlessen en examens zijn met name relevant wanneer het gaat om talentontwikkeling en het bevorderen van doorstroming naar vakopleidingen;
- Rapporten zijn een mogelijkheid om een cursist en diens ouders feedback te geven. 10-minutengesprekken bieden de mogelijkheid om met het kind en de ouders de individuele vorderingen door te spreken. Rapporten moeten een dusdanige ontwikkelingsgerichte insteek hebben dat zowel goede leerlingen als zwakkere leerlingen zich gestimuleerd voelen.

In sommige, maar lang niet alle richtlijnen die Kunstfactor voor kaderopleidingen heeft opgesteld, zijn competenties of eindtermen voor cursisten en soms ook exameneisen en wijzen van toetsen beschreven.

Het staat aanbieders vrij om daar gebruik van te maken of juist van af te wijken.
Aanbieders die kiezen voor een competentiegerichte aanpak, doen er goed aan die
competenties - ongeacht welke dat zijn - terug te laten komen in de evaluaties.

6. Legitimering

Alle door kunstfactor gepubliceerde richtlijnen komen tot stand in overleg met deskundigen en andere betrokkenen uit het veld van de amateurkunst en de kunsteducatie. In de verschillende richtlijnen worden deze personen vermeld. De richtlijnen worden vastgesteld door het bestuur van Kunstfactor en openbaar gemaakt op de website van Kunstfactor, zodat belangstellenden er gebruik van kunnen maken.

Referenties

Beraadsgroep Vorming (2003). Manifest over het belang van non-formele educatie. Rotterdam

Bergman, V. (2003). Dans in Samenhang: Een flexibele methodiek. Utrecht: De Kunstconnectie

Broek, A. van den (2010). Toekomstverkenning kunstbeoefening. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Haanstra, F. (2001). De Hollandse Schoolkunst: mogelijkheden en beperkingen van de authentieke kunsteducatie. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland

Hoogeveen K, Oosterhuis P, Oostwoud Wijdenes P. , Visch, E. (2004). Onderwijsvormen in het kunstonderwijs, Vijf benaderingen. Utrecht: HKU

Lowyck, J, Verloop, N. (2003) Onderwijskunde: een kennisbasis voor professionals. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Mooijman, G.J.E. en Tillema, H. (2002). Strategisch opleiden en leren in organisaties. Groningen: Stenfert Kroese

Vodsgaard, H.J., artikel in het kader van het multilaterale Grundtvigproject, Learning Outcome of Amateur Culture (LOAC) (2011). National Associations of Cultural Councils in Denmark, Copenhagen.

Twirl en Majorette (deel 2 inhoudelijk)

7. Twirl en Majorette

7.1 Uitgangspunten

7.1.1 Behoeftte aan majorette- en twirldocenten

In Nederland zijn ruim 12.000 jonge beoefenaars van majorette en twirldans. Een deel daarvan volgt apart danslessen. De meesten zijn lid van een van de circa 550 majorette- of twirlverenigingen. Het volgen van lessen batontechnieken is alleen mogelijk binnen majorette- en twirlverenigingen.

Het uitvoeren van batontechnieken lijkt op jongleren. Echter dans combineren met batontechnieken en choreograferen is uniek in zijn soort. Uit onderzoek is gebleken dat 100% van de Nederlanders weet wat majorettes zijn en dat de baton (stok) daarmee onlosmakelijk verbonden is. Het fenomeen majorettes is een begrip in de Nederlandse cultuur.

Deze majorettes en twirlers willen lessen volgen op kwalitatief goed en deskundig niveau. De sector heeft grote behoefte aan gekwalificeerde dans- en batondocenten. De kaderopleiding waarop deze – geactualiseerde – inhoudelijke richtlijnen betrekking hebben, richt zich op zowel majorette- als twirldocenten.

De cursistenopleiding leidt beginnende majorettes en twirlers op tot gevorderde majorettes en twirlers. De kaderopleiding leidt gevorderde majorettes en twirlers op tot docent in dans- en batontechnieken, als ook tot beginnende maker van een choreografie voor solo, duet, kleine en grote groepen (variërend van 6 tot 30 uitvoerende). Om in te kunnen stromen in de kaderopleiding is het nodig de eigen vaardigheden van baton en dans op het niveau van fase 3 uit de cursistenopleiding te beheersen. De dans omvat zowel traditionele als hedendaagse dansvormen, waarbij vanaf 2000 specifieke aandacht voor moderne dans is ontstaan. De baton omvat technieken met één, twee en drie batons. Het werken met attributen (hoepel, vlag, doeken, tafel, maskers, hoed, stoel etc.) is een bijzonder en relatief nieuw onderdeel binnen de majorette- en twirlwereld.

Het marcheren op straat kreeg tot op heden weinig aandacht binnen de opleidingen, terwijl hier het visitekaartje ligt van iedere vereniging. Vanaf 2008 is hier meer aandacht aan besteed onder andere via een nieuw ontwikkelde module streetparade. Deze module dient ook als bijscholing voor eerder afgestudeerde kaderleden.

Dans- en batonuitvoeringen vinden altijd plaats in (hoge) sporthallen. Dans- en attribuutuitvoeringen worden experimenteel in theaters getoond. Dit is een nog te ontdekken gebied, waarbij in de toekomst samenwerking met theaterwerk voor de hand ligt.

7.1.2 Dans bij twirlers en majorettes

Vanaf de jaren '80 is gestart met folkloredans bij majorettes. In de jaren '90 studeerden de eerste twirlers af aan de Rotterdamse Dansacademie. Verschillende dansinvloeden stroomden de wereld van de twirlers en majorettes binnen. Caractère, folklore, modern en jazz zijn allemaal stromingen die zichtbaar werden bij twirlers en majorettes die rhythmic twirlen.

Op opleidingsgebied is er intensief contact gezocht met de amateurdanswereld en de vertegenwoordigers daarvan bij het LCA, Landelijke Centrum voor Amateurkunst (voorloper van Kunstfactor). Ook wordt er vanaf 2001 nauw samengewerkt met zelfstandig werkende professionals (bijlage 2). Dit zijn choreografen, dansmakers, mentale sportpsychologen, sportfysiotherapeuten, houding- en bewegingsdeskundigen, muziek- en dansdocenten die betrokkenheid hebben met majorettes en twirlers. De bijdragen van Adriaan Luteijn en Peggy Olislaegers (beiden hebben hun roots in respectievelijk de drumband- en majorettewereld) waren daarbij van groot belang. Ook de methode 'Dansspettters', ontwikkeld door Maria Speth, is onmisbaar geworden in het werkplan van deze kaderopleiding.

7.1.3 Initiatief, definities en verantwoording

Kunstfactor is de ontwikkelaar van de opleiding. Kunstfactor richt zich op het bevorderen van de kwaliteit en het vergroten van de deelname aan rhythmic twirling en majorettes in Nederland.

Met het actualiseren van de inhoudelijke richtlijnen uit 1980, 2001 en 2010 sluit Kunstfactor aan bij de huidige ontwikkelingen in de samenleving en die in het werkveld van rhythmic twirling en majorettes. Deze geactualiseerde inhoudelijke richtlijnen voor de kaderopleiding rhythmic twirling en majorettes zijn opgezet volgens de format inhoudelijke richtlijnen Amateurkunst.

Majorettes en twirlers: wat is het verschil?

Bij het 'importeren' van het fenomeen majorettes en het fenomeen twirlers was er een duidelijke scheiding. Majorettes presenteerden zich alleen in grote groepen en waren de franje van het muziekkorps. Twirlers daarentegen waren solisten die zich bekwaamden in het jongleren met de baton. Met het opzetten van de eerste kaderopleiding in de jaren '80 werd door het aantrekken van danspedagoog Hans de Hoog de toon gezet en kreeg dans een belangrijke plaats binnen de wereld van de majorettes.

Beide groepen volgden nauwlettend elkaars ontwikkelingen op een zodanige wijze dat er in de jaren '90 geen inhoudelijk onderscheid meer was tussen rhythmic twirlers en majorettes die dansten met de baton. De grote groep majorettes vormen de basis (kweekvijver). Naar boven toegroeiend vinden we de toptwirlers. Ofwel de majorettes en beginnende twirlers opereren binnen de breedtesport; een selecte groep twirlers vormt de topsport.

Batontwirling en rhythmic twirling

Vanuit het verleden waren de cursistenopleidingen voor twirlers enerzijds en majorettes anderzijds gescheiden. Nadat bleek dat beide opleidingen voor meer dan 75% overlaptten, zijn ze samengevoegd. De leerlingenopleiding is vijfdelig: fase 1, 2, 3, 4 en 5.

De eisen van iedere opleiding staan beschreven in het opleidingswerkplan. Specifieke modules uit de twirlopleiding, hierin komen aspecten van batontwirling aan bod zoals: I baton, II baton, duo, strutting en teamtwirling, zijn facultatief.

De NTSB kent drie twirlopleidingen voor leerlingen; basis, klein en groot twirlcertificaat. Deze organisatie beschikt gezien de geringe omvang (ca. 800 leden) niet over kaderopleidingen.

Bij majorettes spreken we van dans & twirling. Hier wordt altijd gedanst met de baton of met een attribuut. Dansgerelateerde vakken zoals, dansgeschiedenis, dansvaardigheid, choreografie, dansanalyse, danswarming-up, verschillende dansstijlen, danswerkstukken, bezoeken van dansvoorstellingen, komen dan ook in de kaderopleiding twirling/majorettes aan bod. Dans twirl wordt tegenwoordig rhythmic twirling genoemd.

Rhythmic twirling en sectie a/b

In de kaderopleiding spreken we van rhythmic twirling. In het wedstrijdscircuit (een belangrijk 'podium' voor twirlers en majorettes) zijn de wereld van de twirlers en majorettes organisatorisch nog gescheiden. Daar heet eenzelfde uitvoering op een wedstrijd georganiseerd door een twirlorganisatie rhythmic twirl, waar een majoretteorganisatie het sectie a of b noemt.

Sectie a noemen we optredens waarbij de deelnemer danst met de baton. Sectie b wordt tegenwoordig accessoires genoemd. Dit zijn optredens waarbij de deelnemer danst met attributen waarbij de baton een verplicht attribuut is. Een deelnemer kan een solist, duo, team of grote groep zijn. Attributen zijn niet gelimiteerd of vastgesteld. Bij het dansen met attributen zien we de laatste jaren een groeiende creatieve ontwikkeling. Parade Corps is marcheren/dansen met continue voetbeweging (vergelijkbaar met straatparade) volgens een verplicht vloerpatroon waarbij gebruik gemaakt wordt van batontechnieken en/of attributen. Sectie C heet tegenwoordig Exhibition Corps. Exhibition Corps is dansen/marcheren met baton.

Nieuwe accenten in deze kaderopleiding

De kaderopleiding richt zich op gevorderde majorettes en twirlers die les willen geven in rhythmic twirling.

De nieuwe accenten zijn:

1. het leren lesgeven staat centraal. Dat betekent meer zelfstudie in het ontwikkelen van dansvaardigheid;
2. de cursusopzet is op onderdelen modulair en/of facultatief;
3. het maken van één choreografie voor rhythmic twirling;
4. aansluiting op bestaande modules batontwirling; keuzemogelijkheid tot specialisatie in majorette en/of twirling;
5. het eigen lijf en lessituatie als uitgangspunt; de bewustwording van het lichaam en ontwikkeling van lichaamsbesef staan centraal;
6. persoonlijke groei wordt getoetst door reflectieverslagen, een cursisten-volgsysteem (reflectie van docenten, coördinator) en het toetsen van de vooruitgang;
7. improvisatie; leren improviseren en toepassen.

7.1.4 Recente geschiedenis ontwikkelproces

Het ontwikkelen van de inhoudelijke richtlijnen is een proces. De verschillende opleidingen K1 (voorheen opleiding middenkader) zijn allemaal geëvalueerd. Deze evaluatie vond zowel schriftelijk plaats als ook via een groepsinterview tijdens een zogenaamde terugkommiddag/-avond een half jaar na de opleiding.

Tijdens de eerste uitvoering van de opleiding K2 (voorheen opleiding hoger kader) voor majorettes 2002-2003 zijn verschillende onderdelen als pilot opgenomen. De ervaringen en inzichten die daarmee werden opgedaan zijn in de inhoudelijke richtlijnen verwerkt.

Op 21 oktober 2005 organiseerde Kunstfactor een masterclass onder leiding van Mark Nash (deelname: 52 docenten). Een van de onderwerpen was 'leerstijlen en competentieprofielen'.

Deskundigen uit de wereld van de rhythmic twirl en majorettes, professionals uit de danswereld zijn geconsulteerd over de opgedane ervaringen en inzichten. De adviezen van deze deskundigen zijn verwerkt in de inhoudelijke richtlijnen.

Inzichten en ervaringen uit de opleiding K2 (hoger kader) 2002-2003:

- meer aandacht geven aan en accent leggen op het aanleren van didactische vaardigheden;
- het ontwerpen van twee choreografieën levert geen meerwaarde op;
- het aantrekken van professionele docenten uit de danswereld heeft voor een behoorlijke input gezorgd. Minder navelstaren maakt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen;
- workshopgericht werken heeft de manier van werken verruimd (tot dan toe bestond leren vooral uit consumeren);
- het gestelde niveau van eigen dans- en batonvaardigheid mag hoger liggen;
- tijdens het examen doceert de cursist een stuk dans met attributen aan een ervaren groep op hoog niveau. Zowel didactische vaardigheden, tempo als instelling en omgaan met een onbekende groep worden getoetst;
- het examen openbaar stellen is spannend voor cursisten maar zeer wenselijk. Het geeft ook openheid.

Toepassing van deze inzichten en ervaringen in de opleiding K2 leidde tot toevoeging van twee 'didactiekweekenden'; waarin de cursisten de opdrachten in het lesgeven op elkaar oefenen onder leiding van een deskundig docent.

- kader van rhythmic twirling en majorettes werkt vooral met jonge kinderen en jongeren. Didactische vaardigheden in het werken met deze leeftijdsgroep krijgt nog meer aandacht. Maria Speth, specialist op het gebied van explorerend werken binnen kinderdans, werd ingezet. De methode zoals beschreven in haar boeken Dansspetters I en II is verplichte lesstof/literatuur;
- in de opleiding K2 2006-2007 ontwerpt de cursist één choreografie (i.p.v. twee);
- het workshopgericht werken wordt voortgezet;
- het kijken in elkaars keuken en het geven van feedback aan elkaar werd als zeer zinvol ervaren en wordt gecontinueerd;
- stage-ervaring is onmisbaar. De cursist beschikt over een eigen vereniging waar zij wekelijks lesgeeft gedurende de opleiding K2;

- Toets/examenopzet zoals in 2002-2003 wordt gecontinueerd.

Kruisbestuiving tussen twee groepen professionals

Het aantrekken en betrekken van professionals uit de danswereld bij de professionals uit de batonwereld zorgde voor een wederzijdse beïnvloeding en ontzag voor elkaar en creëerde nieuwe mogelijkheden.

De twirlers en majorettes leerden gretig de wetmatigheden van de choreografie en leerden hoe een idee in stappen wordt vormgegeven. Dit was heel anders dan het consumerende kopieergedrag dat ontstaan was in de loop der jaren door te veel binnen de eigen omgeving te blijven. Anderzijds bleek er ontzag van deze professionals uit de danswereld voor de snelheid waarmee nieuwe stof werd eigen gemaakt alsook voor de professionaliteit van het jongleren met de baton.

Rhythmic twirlen vereist lichaamscoördinatie. Dat wordt bij twirlers en majorettes op jonge leeftijd getraind.

Tijd en snelheid zijn twee begrippen die zorgen voor interessante uitdagingen. Tijd is in de dans een algemeen begrip. Snelheid van de baton is in de wereld van het twirlen een belangrijk begrip. Sneller twirlen is moeilijker. Met als gevolg dat het begrip 'veel en snel is goed' alle choreografieën is ingeslopen.

Spelen met de danselementen waar door variatie ontstaat, is een leerproces dat al een paar jaar geleden met het organiseren van de eerste opleiding K2 is ingezet.

Het van elkaar leren en kennis maken met de verschillende mogelijkheden is nog volop in ontwikkeling. Een ontwikkeling die ook in de opleiding K2, gehouden in 2006-2007, werd voortgezet.

Initiatief en verantwoording

Gedurende het ontwikkelproces is contact gelegd met andere betrokken organisaties zoals de FKM (tegenwoordig VNM), KNFM, NFCM (samengegaan met FKM in VNM), NBTA, NTSB, CBSD (zie begrippenlijst, bijlage 1).

Docenten/opstellers van de inhoudelijke richtlijnen uit 1980 zijn betrokken in de werkgroep opleidingen (1999). Deze werkgroep bestond uit dansdocenten, docenten met ervaring in het geven van didactiek, en docenten ervaren in batontechnieken. In het kader van kwaliteitszorg is dit ontwikkelproces in 1999 gestart.

De inhoudelijke richtlijnen zijn in 2011 opnieuw herzien door Kunstfactor. Er heeft een veldraadpleging plaatsgevonden waarbij een veldcommissie is samengesteld, bestaande uit Ria Boonstra, Dick Ligt en Dion Hoppenbrouwer. Het inhoudelijk commentaar is verwerkt in deze herziene inhoudelijke richtlijnen.

7.1.5 Kwaliteitszorg

De kaderopleiding is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opleiding, voor de eindtoetsen en voor een goede examencommissie.

Kaderopleidingen leveren een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de amateurkunst. De opleidingen leveren mensen af die leiding geven aan creatieve processen die leiden tot een kunstproduct in de ruimste zin van het woord. Het fenomeen dansen met een baton is zeer bekend bij alle Nederlanders. Lang niet altijd is

zichtbaar dat er met zorg en aandacht naar de kwaliteit wordt gekeken. Dit komt onder andere omdat geschoold kader zich nauwelijks met cursisten presenteert bij parades. Zij presenteren zich in sporthallen. Dit is een besloten omgeving die vooral bezocht wordt door mensen die nauw betrokken zijn bij de majorette en twirlwereld. Er ligt een kans om de kwaliteit die hier ontwikkeld is zichtbaar te maken aan een groter en extern publiek. Anderzijds ligt er een uitdaging om juist die docenten die met amateurs werken en regelmatig te zien zijn bij optredens in de buitenlucht, proberen te betrekken bij de kaderopleiding.

7.1.6 De kwaliteitszorgcyclus

Kwaliteitszorg is een continu proces dat gestructureerd wordt in een cyclus van curriculumherzieningen die de interne en externe kwaliteitszorg overstijgt. Deze cyclus begint met de implementatie van een nieuw curriculum. Een jaar later start de opleiding met een interne evaluatie of zelfreflectie over het curriculum. Ook de deelnemers kunnen een belangrijke rol spelen door aan deze evaluatie deel te nemen.

Deze kritische zelfanalyse leidt tot het schrijven van het zelfevaluatie-rapport dat als leidraad gebruikt wordt tijdens het tweede jaar. Het is een rapport van de opleiding met kritische opmerkingen en aanbevelingen tot verbetering. Door de zelfreflectie, interne evaluatie en aanbevelingen van de deelnemers heeft de opleiding voldoende informatie verzameld om het curriculum grondig te herzien en waar nodig te wijzigen. De cyclus eindigt en begint bij de implementatie van het vernieuwde curriculum.

Er kan tijdens de zelfanalyse gebruik worden gemaakt van de zogenaamde 'Plan-do-check-act' (PDCA). Dit is een 4-stappenplan voor kwaliteitsverbetering, dat uitgaat van de volgende principes:

Plan Formuleer doelstellingen en plan maatregelen.

Do Voer verbetermaatregelen uit.

Check Controleer of de maatregelen bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit en de doelstellingen.

Act Analyseer en corrigeer eventuele afwijkingen.

Het gebruik van het PDCA-stappenplan voorkomt dat kwaliteit blijft 'hangen' in de plan- en do-fase. Meten en bijsturen zijn belangrijke fasen om tot kwaliteitsverbetering te komen. Om deze methodiek goed te kunnen toepassen, moeten doelen, resultaten en activiteiten meetbaar zijn geformuleerd.

7.1.7 Evaluatie

Evaluatie betekent 'waardebepaling'. Er kan een waardebepaling gemaakt worden van verschillende aspecten, bijvoorbeeld de doelstellingen (zijn ze zinvol en haalbaar), een werkvorm (voor- en nadelen), de docent en de opleiding (is hij bekwaam), of het leren van de deelnemer (hoe verloopt het leerproces en wat heeft hij geleerd).

De doelgerichte activiteit waarop het onderwijs zich richt, is het leren. Centraal staat een vraag als: heeft de cursist vooruitgang geboekt? Een evaluatie omvat drie essentiële aspecten. Deze volgen elkaar logisch op en geven aanleiding tot het onderscheiden van diverse fasen, namelijk het verzamelen van bruikbare informatie (stap 1), het oordelen over de waarde van iets (stap 2) en het nemen van een verantwoorde beslissing (stap 3).

Stap 1

De opleiding wordt met alle betrokkenen schriftelijk geëvalueerd. De cursusleiding maakt een model voor evaluatie. Procedure:

- De docenten evalueren na afloop van hun module/lessenreeks de inhoud en de organisatie, en betrekken daarin ook het oordeel van de cursisten.
- De stagebegeleiders/opleidingsdocenten evalueren het verloop en de organisatie van de stage.
- De cursisten evalueren de opleiding aan het eind van ieder cursusjaar.

Deze evaluaties hebben als doel:

- Het proces van de lopende opleiding te bewaken
- De opleiding waar nodig en mogelijk bij te stellen
- Voortschrijdend inzicht te krijgen ten behoeve van volgende opleidingen

Stap 2

De instelling die de kaderopleiding organiseert gaat na of:

- De doelstellingen van de opleiding gerealiseerd worden
- De docenten hun leerplannen uitvoeren
- De organisatie van de opleiding naar behoren verloopt
- Het leerklimaat voldoende stimulerend is voor de cursisten
- Het werkklimaat voldoende is voor medewerkers

Stap 3

Wanneer er behoefte is aan bijstelling van de opleiding, gebeurt dit na overleg tussen de leiding van de opleiding en de organiserende instelling.

Wie evalueert?

Zowel de opleiders als de cursisten spelen een actieve rol. De cursisten hebben gelegenheid de opleiding en docenten te beoordelen maar het uiteindelijke oordeel wordt uitgesproken door de opleiding.

7.1.8 Functie van de inhoudelijke richtlijnen

De inhoudelijke richtlijnen zijn de leidraad voor het ontwikkelen van cursisten die de opleiding rhythmic twirling volgen. Het document is bestemd voor:

- de cursusleiding die het opleidingswerkplan ontwikkelt en vorm geeft;
- de docenten die aan de opleiding lesgeven of anderszins betrokken zijn;
- geëngageerden die betrokken zijn bij de beoordeling van de cursisten en de evaluatie van de opleiding;
- cursisten die deelnemen aan de opleiding.

Het opleidingswerkplan beschrijft de uitwerking van het eerste jaar kaderopleiding, K1. Per fase is een lesboek geschreven waarin alle technische onderdelen uit deze inhoudelijke richtlijnen uitvoerig worden beschreven.

7.1.9 Samenvatting

Kunstfactor wil als initiator en ontwikkelaar van de Kaderopleiding Majorettes en Twirl een goede scholing bieden aan toekomstige docenten in het werkveld van twirlers en majorettes. De cursist wordt geschoold en getraind in lesgeven in dans- en batontechnieken. Hij of zij wordt uitgedaagd de kennis, vaardigheden en attitude met betrekking tot twirling en majorettes te verbreden en te verdiepen. Daarmee zijn het

werkveld en direct de twirler en majorette gebaat: hem of haar worden kwalitatief goede lessen geboden.

Daarnaast spoort de opleiding de cursist aan te zoeken naar nieuwe vormen en middelen om twirling bij een nog breder publiek een plek te geven. Op deze wijze draagt de kaderopleiding bij aan de verbreding en de kwaliteitsverhoging van deze vorm van kunstbeoefening.

8. Doel van de opleiding

8.1 Doel

De opleiding leidt twirlers en majorettes op die de ambitie hebben om les te geven. Doel is per opleiding K1 18 cursisten op te leiden. Na het afronden van verschillende opleidingen K1, regionaal georganiseerd, wordt eens in de drie jaar een opleiding K2 gestart. Hier is ook het doel circa 18 cursisten op te leiden.

Na het volgen van de totale kaderopleiding (K1 + K2) is de twirler en/of majorette in staat om vanuit zijn passie voor dansen gecombineerd met twirlen met als specialisatie majorette en/of twirling op goed pedagogisch en didactisch niveau les te geven aan twirlers en/of majorettes van alle leeftijden.

8.2 Doelgroep

‘Kenmerkend voor amateurkunst is dat de kunst beoefend wordt vanuit een intrinsieke motivatie, de amateur is een ‘liefhebber’. Veel amateur-kunstenaars streven ernaar hun kunst op een zo hoog mogelijk niveau te beoefenen. Het begrip amateurkunst zegt niets over de kwaliteit van de kunst: deze kan van zeer hoog niveau zijn.’¹

De cursist is een ambitieuze, gevorderde twirler en/of majorette die:

- de vooropleiding fase 1, 2, 3, 4/5 afgerond heeft;
- toelatingseis K1 minimaal vooropleiding fase 3;
- toelatingseis K2 minimaal vooropleiding fase 4;
- een duidelijke motivatie en aanleg heeft voor het (bege-)leiden van twirl- en majorettegroepen;
- de ambitie heeft zich te ontwikkelen en zijn of haar visie op twirlen en het geven van les aan majorettes en/of twirlers hierin te verbreden.

8.3 De opleiding

Er is één geïntegreerde basisopleiding voor twirlers en majorettes in drie fases: fase 1, 2, 3. Vanaf 2007 zijn hieraan intermediaire (fase 4) en advanced (fase 5) toegevoegd. Er zijn daarmee vijf opeenvolgende opleidingen: fase 1 t/m 5.

Het eerste jaar:	Kader 1 (K 1, voorheen middenkader) en het tweede jaar Kader 2 (K 2, voorheen hoger kader).
K1 bestaat uit:	99 uren, 151 studie-uren, 71 opdrachten, 40 uur stage en 72 uren specialisatie/facultatief.
K2 bestaat uit:	126 uren, 80 studie-uren, 92 opdrachten, 40 stage uren en 56 uren specialisatie/facultatief.
Totaal K1+ K2:	667 uren excl. 128 uren specialisatie/facultatief.

¹(Uit: Waarderingskader voor de kaderopleidingen in de amateurkunst, Werkgroep Inspectie van het Onderwijs, Cultuureducatie en PAK-instellingen, vastgesteld in januari 2004.

8.4 Visie op educatie

In dit hoofdstuk worden de onderwijskundige uitgangspunten beschreven voor de kaderopleidingen. Het niveau is vergelijkbaar met beroepsopleidingen op MBO-niveau. De eindkwalificaties zijn vergelijkbaar met de startkwalificaties van het HBO-kunstonderwijs.

Bepalend voor de keuze van onderwijsvisie voor de kaderopleidingen is dat de doelgroep bestaat uit gemotiveerde deelnemers uit de amateurkunst. Zij beschikken over veel praktische ervaring en daarmee over vaardigheden en kennis om hun functioneren in de praktijk verder uit te bouwen.

De visie op leren sluit hierop aan. De cursisten bouwen voort op eerder verworven kennis en ervaring, daaraan worden nieuwe elementen toegevoegd en tegelijkertijd worden de verworvenheden ontwikkeld tot een hoger niveau. Dat is een persoonlijk proces, wat eerder verworven is, is immers individueel. Het onderwijs ondersteunt de cursisten bij dit proces door verschillende leersituaties te bieden, waarbij iedere cursist zijn verworvenheden kan uitbouwen. We verwijzen hiervoor verder naar deel 1, de Algemene Inleiding.

Vermogens en vaardigheden

Twirl en majorette zijn kunstdisciplines die een grote variëteit aan vermogens aanspreken: kinesthetisch/motorisch (bewegen, coördinatie), cognitief/logisch (analyse, dansfrasen, variaties), muzikaal (ritme, klank), ruimtelijk (ruimtepatronen, danspatronen), interpersoonlijk (samen dansen, leiding geven), intrapersoonlijk (eigen processen herkennen, expressie), taalvaardigheid (overdracht, stimuleren, begeleiden). Voor diverse - praktische - onderwerpen die in de opleiding aan bod komen, worden oefensituaties aangeboden ter kennismaking. De opleiding stimuleert het ontwikkelen van een breed scala aan vermogens bij de cursist. Vaardigheid verwerven in lesgeven is een langdurig proces, dat ook buiten de contacturen (de lesdagen) plaatsvindt, bijvoorbeeld tijdens stages en bij het zelfstandig uitvoeren van opdrachten.

Dansvaardigheid in de eigen dansspecialisatie

De ontwikkeling van dansvaardigheid in de twirl en majorette zal vooral buiten de opleiding plaatsvinden. De opleiding bepaalt in globale zin de leerlijn, de uitvoering ervan gebeurt in de lessen die de cursist buiten de opleiding volgt in de eigen specialisatie.

Omgaan met groepen

De opleiding besteedt op verschillende manieren aandacht aan leren omgaan met groepen, het hanteren van groepsprocessen en het ontwikkelen van leiderschapsstijlen. De opleiding sluit hier aan bij het niveau van de cursisten. De stages en oefensituaties binnen de opleiding bieden de mogelijkheid hiermee te oefenen.

Creativiteit

Ontwikkelen van creativiteit is voornamelijk gericht op het aansluiten bij nieuwe en veranderende situaties, zoals vernieuwingen binnen het eigen danswerk, het creëren van nieuwe situaties, het ontwikkelen van eigen dansmateriaal en het - flexibel - ingaan op verschillen bij leerlingen.

In het opleidingsaanbod dat door Kunstfactor ontwikkeld is zijn de volgende trajecten opgenomen:

1. basisopleidingen fase 1, 2 en 3;
2. vervolgopleiding fase 4 en 5;
3. opleiding van kader voor rhythmic twirling en majorettes;

4. specialisatie mogelijkheid: majorette en/of twirling;
5. bij- en nascholing gericht op kader voor rhythmic twirling en majorettes;
6. scholing en coaching gericht op geëngageerden en juryleden.

Cultuur en sport

‘Het touw, het lint, de hoepel, de bal en de knots, maken het verschil tussen ritmische gymnastiek en turnen. Een pomponteam zou nergens zijn zonder poms. Een majoretteam danst met attributen en batons. Zelfs het Nationaal Ballet maakt in één van de laatste voorstellingen (Ballet & Broadway) gebruik van allerlei materialen. Dansers die gebruik maken van attributen om hun boodschap over te brengen; het is een bekend verschijnsel. Maar de attributen zijn ook niet meer weg te denken uit de majorette- en twirlwereld. Het lichaam en de materialen staan constant met elkaar in relatie. Bij het onderdeel pomponteam is dit anders. Poms hebben meer een entertainende waarde. Je kunt er grote, spectaculaire effecten mee uitbeelden, die niet mogelijk zijn met een knots, bal, touw, hoepel of lint’.²

Dans is een levende kunstdiscipline. Iedere dansbeweging ontstaat op het moment van uitvoering. Ieder moment legt de danser er zijn eigenheid in. Dans is letterlijk en figuurlijk continu in beweging.

Rhythmic twirl is een vorm van dans die gebonden is aan codes. De hedendaagse dansvormen worden in hun meest herkenbare vorm toegepast en overgedragen. De combinatie van dans met attributen en baton zorgt voor een wisselwerking tussen beide disciplines dans en baton/attribuut. Omdat het podium waarop twirlers en majorettes hun talent tonen vooralsnog wedstrijden zijn, is deze uitvoering ook aan regels gebonden, de zogenaamde reglementen. Het creatieve proces van dansmakers staat soms haaks op strikte regels zoals gesteld in een reglement. We zien dan ook deze regels als richtlijn ten behoeve van het creatieve proces.

Voor een visie op de invulling van het docentschap en de rol van de docent verwijzen wij naar de Algemene inleiding, 4: *De invulling van het docentschap*.

² Sandra Don, 2005

9. Organisatie en inrichting van de opleiding

9.1 Inrichting en uitvoering

Kunstfactor is verantwoordelijk voor de inhoudelijke richtlijnen. De organisatie en inrichting van de opleiding ligt bij andere rechtspersonen. De organiserende instelling die de opleiding uitvoert, is verantwoordelijk voor de organisatie, inrichting en kwaliteit van de opleiding. De opleiding kan worden georganiseerd door rechtspersonen die voldoen aan de in de inhoudelijke richtlijnen gestelde voorwaarden.

9.2 Studieduur

Elke basisopleiding (fase 1 t/m 5) omvat 40 uur, waarvan batontechnieken: 20 uur en dans: 20 uur: 12 uur klassiek en diverse dans- onderdelen van in totaal 8 uur.

- werelddans (incl. attributen);
- streetdance (populaire stromingen van het moment)

De totale vooropleiding (fase 1 t/m5) bestaat uit 200 contacturen.

- Instroomniveau voor K1 is fase 3 (120 contacturen).
- Instroomniveau voor K2 is fase 4 (160 contacturen).

De kaderopleiding

- bestaat in totaal 667 uren, verdeeld over twee jaar;
- 225 uren zijn gereserveerd voor contacturen en modules;
- de contacturen vinden plaats op vastgestelde dagen in weekenden, een of twee dagen per maand; als ook twee weekenden;
- studie en opdrachten: 324 uren;
- stage: 80 uren;
- specialisatie/facultatief: 128 uren.

9.3 Lesmateriaal

Tijdens de contacturen komen praktische en theoretische cursusonderdelen aan bod. Het lesmateriaal wordt verstrekt door de opleiding of door de afzonderlijke docenten.

Er is schriftelijk en (audio)visueel materiaal:

- methode Dansspetters I en II (boek + cd's)
- balletboeken
- drama-analyse
- cursusreader Beweeg de danser
- cursusreader K1
- cursusreader K2
- lesboek fase 1 + muziekcd
- lesboek fase 2
- lesboek fase 3
- How 2 dance&twirl - dvd met rhythmic twirl combinaties uit fase 1,2 en

- lesboek fase 4/5 – dvd met rhythmic twirl combinaties uit fase 4/5 (2008)

9.4 Cursusleiding, docenten, externe deskundigen en andere begeleiders

De opleiding kent inhoudelijke en organisatorische opleidingscoördinatoren, docenten, stagebegeleiders, coaches en gecommitteerden. De opleidingscoördinator(en) organiseert de opleiding en geeft inhoudelijke sturing aan het gehele opleidingstraject. Om de kwaliteit en diversiteit van de opleiding optimaal te garanderen is het noodzakelijk dat de cursisten met meerdere docenten werken. Het docententeam bestaat uit een deskundige in methodiek en didactiek, gespecialiseerde docenten voor de dansvakken, gespecialiseerde docenten voor de baton- en attribuuettechnieken, een bewegingsdeskundige en een deskundige met kennis van zaken over groepsprocessen en mentale processen bij kinderen en jongeren. Daarnaast maken de deelnemers kennis met de visie van gastdocenten.

De bij de opleiding betrokken docenten dienen te voldoen aan de eisen van het HBO Kunstvakonderwijs (opleiding docent dans en didactisch bevoegd/bekwaam) of een aantoonbaar gelijkwaardig niveau.

In hoofdstuk 5 vindt u een omschrijving van de functies en taken van de verschillende betrokkenen bij het opleidingstraject.

9.5 Profielen van de medewerkers aan de opleiding

De cursuscoördinator

- heeft deskundigheid en ervaring met het opleiden en begeleiden van toekomstige majorette/twirdocenten (heeft een HBO afgerond of heeft op een andere wijze hetzelfde niveau behaald);
- heeft ervaring met het organiseren van cursussen;
- is deskundig in het begeleiden van cursisten, het leiden van beoordelingen en evaluaties en het voeren van voortgangs- en evaluatiegesprekken;
- is zeer bekend met of staat midden in het werkveld waar de kaderopleiding zich op richt;
- kan helder en duidelijk communiceren over alle onderdelen van de opleiding.

De docent van dansvakken

- heeft bevoegdheid om les te geven in zijn vak/specialisatie. Mogelijke opleidingen zijn: HBO-dansvakopleiding, Kaderopleiding Internationale Dans, ALO, CIOS; de benoembaarheidsverklaring behoort ook tot de mogelijkheden;
- heeft een ruime ervaring in het betreffende werkveld;
- is een deskundige en inspirerende docent;
- is actief in het werkveld van de amateurdans;
- heeft een duidelijke visie op zijn vak;

- kan zijn lesprogramma verantwoorden en op schrift stellen in een lesplan;
- heeft ervaring in het begeleiden van cursisten, het geven van beoordelingen en evaluaties en het voeren van voortgangs- en evaluatiegesprekken.

De docent(en) van de baton/attribuutvakken

- heeft bevoegdheid om les te geven in zijn vak/specialisatie. Mogelijke opleidingen zijn: K2, groot twirlcertificaat, of anderszins benoembaar (aantoonbare ervaring van enkele jaren in het lesgeven op advanced niveau);
- attribuut-specifieke kennis.

De docent(en) van andere dan dans- of baton/attribuutvakken

- heeft op grond van opleiding en/of ervaring de kennis om dit vak te geven, aangepast aan de behoeften van de twirl-majorette/docent.

De stagebegeleider/coach

- heeft deskundigheid en ervaring om les te geven in de specialisatie van de cursist;
- heeft minimaal 2 jaar ervaring in het lesgeven;
- heeft ervaring in het begeleiden van cursisten, het geven van beoordelingen en evaluaties en het voeren van voortgangs- en evaluatiegesprekken;
- is bekend met of werkt in het werkveld van de majorettes en/of twirlers;
- is bereid zijn kennis en vaardigheden te delen met de cursist en zich in te zetten voor de cursist.

De externe deskundige

- is een specialist op majorette en/of twirldans;
- is bekend met het werkveld van majorettes en/of twirlers;
- is zeer bekend met de traditionele grondvormen en achtergronden van maar kan deze ook zien en gebruiken in de hedendaagse culturele context;
- heeft een netwerk binnen het veld van majorettes en twirlers;
- is actief (op welke wijze dan ook) binnen het werkveld van majorettes en/of twirlers.

9.6 Taakomschrijvingen van de medewerkers aan de opleiding

De opleidingscoördinator

De opleidingscoördinator is tijdens de cursusedagen (deels) aanwezig. De opleidingscoördinator of- coördinatoren hebben de volgende taken en verantwoordelijkheden (een taakverdeling over twee personen is mogelijk, er is dan een coördinator met inhoudelijke taken en een coördinator met organisatorische taken):

Organisatorische taken:

Organiseren van de opleiding

- organisatie van de cursusedagen en cursuslocatie;
- contracteren van alle betrokkenen bij de opleiding;

- organiseren van toetsen, beoordelingen en evaluaties i.s.m. de inhoudelijk coördinator;
 - samen met de organisatorische coördinator, de docent van het desbetreffende vak en een externe deskundige toetsen organiseren/afnemen;
 - leiden van de resultaatbesprekingen in de toetscommissie;
 - bij twijfel in de toetsstaf beslist de cursuscoördinator met inhoudelijke taken;
 - zorgen voor afschriften van de theoretische toetsen;
 - zorgen voor voortgangsevaluaties;
 - zorgen voor een jaarlijks verslag van de evaluatie van de opleiding door de cursisten;
- evalueren van de opleiding met het management van de organiserende instelling;
- stagecontracten opstellen en afsluiten;
- beheren van de begroting en contact onderhouden met de financiële administratie van de organiserende instelling(en).

Inhoudelijke taken:

Vormgeving van de inhoud van de opleiding samen met de docenten/begeleiders

- zorgen dat de docenten bekend zijn met de inhoudelijke richtlijnen en het opleidingswerkplan en dat het cursusaanbod hierbij aansluit;
- zorgen dat de docenten bekend zijn met de competenties die genoemd worden in de inhoudelijke richtlijnen, en met de eindtermen die genoemd worden in het opleidingswerkplan en dat de toets- en evaluatievorm voor het vak bekend zijn;
- zorgen dat de stagebegeleider een begeleidings-, beoordelings- en evaluatie protocol krijgt zodat er bekend is wat er verwacht wordt en de beoordelingen en evaluaties eenduidig zijn;
- zorgen dat de docenten waar de cursist buiten de opleiding les bij volgt evaluatieformulieren krijgen en invullen, de evaluaties opnemen in het dossier en hiermee de ontwikkeling van de cursist volgen.

Begeleiden van de cursisten:

- het begeleiden van de cursist in het zoeken naar aanbod en vaststellen van de 'route' voor ontwikkelen van eigen dans- en batonvaardigheid in de gekozen specialisatie;
- erop toezien dat de kwaliteit van het gekozen traject leidt tot voldoende ontwikkeling;
- samen met de cursist de stageplaats en stagebegeleiding organiseren;
- volgen van de samenstelling van de portfolio's door de cursisten;
- opstellen van een voortgangsprotocol bij stagnatie in de ontwikkeling, bij problemen;
- aanspreekpunt zijn voor zowel docenten/begeleiders als voor cursisten;
- bemiddelen bij problemen tussen cursisten en de verschillende begeleiders;
- de voortgang van de ontwikkeling in eigen dans- en batonvaardigheid volgen via de evaluaties die de cursist schrijft en die opgenomen zijn in het portfolio.

De docent

- werkplan maken op basis van de inhoudelijke richtlijnen en het opleidingswerkplan. Dit gebeurt in overleg met de inhoudelijke opleidingscoördinator;
- de inhoud en kwaliteit van de lessen bewaken;
- open staan voor de feedback van de cursisten, blijkend uit evaluaties, en eventueel op basis daarvan de cursus bijstellen;
- toetsen en/of tentamens afnemen, begeleiden van het maken van een werkstuk;
- het werk van de cursist beoordelen volgens de toetsingsprocedure;
- besprekingen over resultaten van cursisten met de cursusleiding en de eventueel aanwezige externe deskundige;
- evalueren met de cursisten aan het einde van een lessenreeks.

De stagebegeleider/coach

- observeren van de stagelessen;
- contact onderhouden met de stageplaats/docent waar de cursist lessen geeft;
- de stagebegeleider ontvangt van de cursusleiding een protocol waarin zijn taken en verantwoordelijkheden beschreven staan. Tevens staan daarin beschreven welke eisen de opleiding stelt aan stagebegeleiding;
- voor het stagebezoek leest de begeleider de voorbereiding en de lesverslagen van de cursist. Na het stagebezoek bespreekt de begeleider de geobserveerde les met de cursist;
- vervolgens geeft de begeleider een beoordeling in de vorm van een schriftelijke rapportage van het stagebezoek (Bijlage 4);
- het begeleiden van de cursist 'op enige afstand'/bereikbaar zijn voor vragen en desgevraagd als klankbord dienen.

Externe deskundigen

Regelmatig zullen externe deskundigen worden betrokken bij het opleidingstraject van de cursist. De taken en verantwoordelijkheden van een externe deskundige zijn:

- zitting hebben in de beoordelingscommissie bij de volgende drie toetsmomenten eigen dans- en batonvaardigheid (eerste twee introductielessen K1), het eigen werk (choreografie werkstuk K2) en de presentatie tijdens het examen K2;
- deskundigheid inzetten ter ondersteuning van de cursist bij het maken van de keuzes in het traject 'ontwikkeling eigen vaardigheid' buiten de opleiding;
- de opleidingscoördinator adviseren en kan worden aangesteld als gecommitteerde bij selectie en toetsing van cursisten van de betreffende specialisatie.

De cursist

De cursist heeft een op leren en reflectie gerichte attitude. De taken en verantwoordelijkheden van de cursist zijn:

- zorgen, dat voldaan is aan de eisen die gesteld worden in de inhoudelijke richtlijnen en het opleidingswerkplan;
- organiseren van de stages;

- organiseren van het traject ‘eigen vaardigheid’ in de specialisatie;
- zoeken van een coach en daarmee contact onderhouden;
- bijhouden van het portfolio, verslagen en evaluaties maken;
- meedoen aan de toetsen.

9.7 Locatie en groepsgrootte

De opleiding vindt plaats in een goed geoutilleerde ruimte (sporthal en/of dansstudio).

De opleiding K1 vindt regionaal plaats (Noord, Zuid, Midden, Randstad)

De opleiding K2 vindt landelijk plaats bij voorkeur op een centraal gelegen plaats in Nederland.

De cursusgroep K1 bestaat uit ca. 18 deelnemers. De cursusgroep K2 bestaat uit ca. 18 deelnemers. Het maximale aantal deelnemers is ca. twintig.

9.8 Inhoud van de opleiding: contacturen en modules

Voortraject

De cursist heeft voorafgaand aan de kaderopleiding vaardigheden opgedaan via de vooropleiding fase 1 t/m 5. Iedere fase bestaat uit 40 contacturen, waarvan 20 dans en 20 baton gerelateerd. In totaal bestaat de vooropleiding uit 200 contacturen.

Instroomeisen

Instroom eis voor K1 is fase 3. Instroomeis voor K2 is fase 4.

De contacturen en modules beslaan per cursusjaar 90 uur volgens rooster, in totaal voor K1+ K2 180 uur. Voor- en kaderopleiding beslaan in totaal 200 + 180 = 380 contacturen.

Eerste jaar – K1

Het eerste jaar kaderopleiding (K1) start met twee integrale cursusdagen. Hier komt de cursist in aanraking met alle aspecten van het lesgeven aan rhythmic twirlers en majorettes. Hierna is er een eerste evaluatiemoment. Dit geeft behalve de toelatingseis (diploma fase 3) een indruk of de cursist verder kan gaan met de opleiding K1. Zowel de cursist als de docent(en) maken een verslag. Hierin staan de aandachtspunten en bijzondere vaardigheden van de cursist vermeld, vanuit het perspectief van de cursist en de docent. Deze verslagen worden gestuurd aan de cursuscoördinator.

De cursusonderdelen in de K1 zijn vooral gericht op het leren lesgeven. Dit omvat theoretische onderdelen en praktische oefening gericht op het lesgeven, het ontwikkelen van lesplannen en het ontwikkelen van cursusaanbod. Ook is er theorievorming over het vak muziek, bewegingsleer/EHBO, organisatie/pr, communicatie/presentatie en dansgeschiedenis.

De cursist geeft wekelijks les aan een solist, duo, ensemble of kleine groep. Een deel van de cursus is gericht op de ontwikkeling van de eigen dans- en batonvaardigheid van de cursist. Ook de verslaglegging van de gevolgde lessen buiten de opleiding en het bijhouden van een portfolio zijn onderdeel van K1.

De tweede helft van het cursusjaar (K1) is gericht op de ontwikkeling van vaardigheden in het creatief omgaan met lessituaties en met dans/batonmateriaal alsook het begeleiden van creatieve processen. De cursist maakt een rhythmic twirlroutine (show van 2.30 minuten) voor een solist, duo, ensemble of kleine groep.

Doorlopend maakt de cursist opdrachten. Het eerste jaar wordt afgesloten met een examen. Tijdens het examen leert de cursist vier (onbekende) leerlingen een dans met attributen aan en doceert hij batontechnieken. Voorafgaand aan het praktische examen is het theoretisch examen.

Halverwege de cursus heeft de cursuscoördinator met elke cursist een gesprek over de voortgang. Dit wordt gedocumenteerd en bewaard in het portfolio (zie 9.10).

Nadat voldaan is aan alle (examen)opdrachten, een aanwezigheidspercentage van 80%, het volgen van twee stagelessen en het maken van een solo, duet, ensemble of kleine groepsshow, ontvangt de cursist een certificaat. Dit certificaat geeft toegang tot deelname aan het tweede jaar van de opleiding: de opleiding K2.

Tweede jaar – K2

De opleiding K2 is ook gericht op het lesgeven. Nu is de cursist ook in staat les te geven aan een grote groep, dat wil zeggen een groep van 10 of meer leerlingen. De contacturen bestaan uit het volgen van workshops, studiedagen/-weekenden, het maken van een groepsevaluatie en het bezoeken van dansvoorstellingen. Buiten de wekelijkse lessen om volgt de cursist stagelessen, waarin de cursist structureel lesgeeft en een kijkje neemt in andermans keuken. Hier observeren zij elkaar en geven feedback.

Exploratie en zelfontdekkend werken is binnen de workshops belangrijk. Veel van de theoretische en praktische lesstof heeft de cursist inmiddels onder de knie. Nu komt vooral het toepassen van de verworven kennis en vaardigheden in specifieke situaties, toegepast op specifieke leerlingen aan bod.

De cursist maakt een choreografie voor een grote groep van ca. vijf minuten.

Weer maakt de cursist opdrachten. Het tweede jaar wordt eveneens afgesloten met een examen. Tijdens het examen leert de cursist aan tien (onbekende) leerlingen van gevorderd niveau een dans met attributen en doceert batontechnieken. Voorafgaand aan het praktische examen is het algemene theoretische examen (alle vakken gebundeld).

Nadat voldaan is aan alle (examen)opdrachten, o.a. het aanwezigheidspercentage (80%), het volgen van twee stagelessen en het maken van een groepsshow, ontvangt de cursist het kaderdiploma.

Ontwikkelen van de eigen vaardigheid buiten de opleiding

Een cursist kan starten met de opleiding K1 nadat hij voldaan heeft aan de eisen zoals beschreven in het inhoudelijke leerplan voor leerlingen fase 3.

Het blijven ontwikkelen en het op peil houden van de eigen vaardigheid in zowel dans als baton, gebeurt buiten de opleidingsdagen. De cursist volgt minimaal 40 lessen per vak per jaar, dus in totaal 80 uur. Dit kan gebeuren in de vorm van een wekelijkse les, nascholingsdagen, korte cursussen, workshops etc.

9.9 Hospiteren en stage

Stage-ervaring is onmisbaar. De cursist heeft een structurele praktijksituatie gedurende beide opleidingen (K1 minimaal 20 uur en K2 minimaal 40 uur). Dat wil zeggen: de cursist geeft gedurende de opleiding wekelijks les bij een vereniging.

De tijdsverdeling is als volgt:

Observeren:	25% van de uren (15 uren)
Zelf lesgeven:	50% van de uren (30 uren)
Feedback:	25% van de uren (15 uren)

Vorbereiden en verslaglegging vallen niet binnen deze uren.

Procedure voor het vinden van een stageplaats

De cursist zoekt zelf een stageplaats bij een vereniging naar keuze waar een gediplomeerde docent lesgeeft. De cursuscoördinator koppelt aan iedere cursist een stagebegeleider/-mentor. Afspraken tussen cursist en stagebegeleider/-mentor worden gemaakt op initiatief van de cursist.

- De stagebegeleider/mentor maakt een eindverslag van observeren en stage volgens het stageverslag (zie bijlage 4)
- De stagebegeleider/mentor bespreekt het stageverslag met de cursist.
- De cursist zorgt dat lesvoorbereiding en doelstelling van de stage bij de stagebegeleider cursusleiding komt, en wordt toegevoegd aan het portfolio;
- De beoordeling van de stage is volgens de punten zoals aangegeven op het stageverslag: zie Bijlage 4.

9.10 Portfolio

De voortgangsevaluatie van de cursist vindt op diverse niveaus plaats, namelijk door zelfevaluatie (reflectieverslagen), evaluatie door medecursisten, docenten en stagebegeleiders en door evaluatie van de cursuscoördinatie.

De cursist houdt een en ander bij in een portfolio. Daarin zijn de volgende onderdelen te vinden.

Zelfevaluatie

- een kort verslag van elke cursusdag (volgens format in bijlage 5);
- een kort verslag van bijgewoonde activiteiten buiten de opleiding bijv. een kaderdag, clinic, instructiedag, internationale docent e.d.;
- reflectieverslagen van coachingsgesprekken;
- verslag van schriftelijk en mondelinge evaluatiegesprekken met docenten na afloop van een lessencyclus, al dan niet n.a.v. een toetsmoment;
- twee verslagen van (jaarlijkse) evaluatiegesprekken met de cursuscoördinator over voortgang en ontwikkeling;
- verslagen van de voortgang in de eigen dansspecialisatie;
- verslagen van observeren en stages;
- verslagen van drie dansvoorstellingen (analyse);
- verslagen van het bezoeken van een wedstrijd voor twirlers en/of majorettes.

Evaluatie door docenten/stagebegeleiders

- docenten van de opleiding en stagebegeleiders maken een schriftelijk verslag van hun bevindingen over elke cursist en bespreken dit met de cursist. Een kopie van het verslag gaat naar de opleidingscoördinator.

Evaluatie door de cursuscoördinator

- de opleidingscoördinator begeleidt de cursisten bij het samenstellen van het portfolio en houdt de voortgang en kwaliteit bij;
- de opleidingscoördinator heeft twee keer gedurende de opleiding inzicht in het portfolio van elke cursist. De inhoudelijke opleidingscoördinator bespreekt naar aanleiding van dit portfolio met de cursist het verloop van zijn ontwikkeling;
- de opleidingscoördinator is bij toetsen en resultatenoverleg aanwezig;
- wanneer de ontwikkeling van de cursist stagneert of niet voldoende is stelt de opleidingscoördinator, eventueel in overleg met docenten of externe deskundigen, samen met de cursist een plan op om het gewenste resultaat te behalen.

9.11 Kwaliteitszorg

Evaluatie van de opleiding

De opleiding wordt met alle betrokkenen schriftelijk geëvalueerd. De projectleiding van Kunstfactor maakt een model voor de evaluatie.

Procedure

- de cursisten evalueren de opleiding aan het eind van ieder cursusjaar; K1 en K2;
- de docenten evalueren na afloop van hun module/lessenreeks de inhoud en de organisatie;
- de stagebegeleiders evalueren het verloop en de organisatie van de stage;
- de cursuscoördinator evalueert het verloop en de organisatie van het gehele opleidingstraject.

Deze evaluaties hebben als doel

- het proces van de lopende cursus te bewaken;
- de cursus waar nodig en mogelijk bij te stellen;
- voortschrijdend inzicht te krijgen ten behoeve van volgende opleidingen.

De cursuscoördinator bundelt na elk cursusjaar de evaluaties en maakt een samenvatting met conclusies. Aan het einde van de opleiding schrijft de cursuscoördinator een eindverslag. De tussentijdse conclusies en het eindverslag worden voorgelegd aan de organiserende instelling.

De instelling die de kaderopleiding organiseert gaat na of:

- de doelstellingen van de opleiding gerealiseerd worden;
- de docenten hun leerplannen uitvoeren;
- de organisatie van de opleiding naar behoren verloopt;
- het leerklimaat voldoende stimulerend is voor cursisten;
- het werkklimaat voldoende is voor medewerkers.

Wanneer er behoefte is aan bijstelling van de opleiding, gebeurt dit na overleg tussen de cursusleiding en de organiserende instelling.

9.12 Klachtenbehandeling

De organiserende instelling van de kaderopleiding stelt een klachtenprocedure op. De klachtenprocedure ziet er in grote lijnen als volgt uit:

Indien een cursist niet tevreden is

- legt hij zijn onvrede voor aan de opleidingscoördinator. Samen proberen zij tot een oplossing te komen;
- wanneer cursist en cursusleiding niet tot een bevredigende oplossing komen kan de cursist zich wenden tot het management of de directie van de organiserende instelling.

Referenties

Beraadsgroep Vorming (2003). Manifest over het belang van non-formele educatie. Rotterdam

Bergman, V. (2003). Dans in Samenhang: Een flexibele methodiek. Utrecht: De Kunstconnectie

Broek, A. van den (2010). Toekomstverkenning kunstbeoefening. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

De Vries, A. (2004). Zicht op... centra voor de kunsten: achtergronden, literatuur en adressen. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland

Haanstra, F. (2001). De Hollandse Schoolkunst: mogelijkheden en beperkingen van de authentieke kunsteducatie. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland

Lowyck, J. en Verloop, N. (1995).

Mooijman, G.J.E. en Tillema, H. (2002). Strategisch opleiden en leren in organisaties. Groningen: Stenfert Kroese

10. Inhoud van de opleiding

10.1 Competenties bij aanvang

De cursist heeft voorafgaand aan de kaderopleiding vaardigheden opgedaan via de vooropleiding fase 1 t/m 5.

Iedere fase bestaat uit 40 contacturen, waarvan 20 dans en 20 baton gerelateerd. In totaal bestaat de vooropleiding uit 200 contacturen.

Het eerste jaar kaderopleiding (K1) start met twee integrale cursusdagen.

De cursist kan hiermee starten indien voldaan is aan de eisen van dans- en batontechnieken zoals beschreven in fase 3.

De cursist kan starten met de opleiding K2 indien voldaan is aan de eisen van dans- en batontechnieken zoals beschreven in fase 4.

10.2 Eigen vaardigheid: Fase 1 t/m 5

Algemeen:

Alle lessen van de opleiding fase 1 t/m 5 zijn zogenaamde 'brede lessen', dat wil zeggen alle onderdelen worden gecombineerd tot een complete dans/twirl les. Het vak muziek komt grotendeels terug in de danslessen door de koppeling van dans op de muziek. Ook in de batonlessen zal het vak muziek gekoppeld worden aan de uit te voeren technieken.

Het eigen lijf is het uitgangspunt. Bewustwording van het lichaam en eigen houding is essentieel.

Opbouw en persoonlijke groei staan centraal in de opleidingen. Daarbinnen zal de cursist technieken tonen volgens de gestelde eisen.

Stimuleren van creativiteit, onder andere door middel van improvisatietechnieken, is een belangrijk onderdeel.

Uitgangspunt is rechts- en linkshandig twirlen. Per fase zal in het bijbehorende lesboek worden aangegeven hoe elke techniek verwacht wordt: rechtshandig, linkshandig, forward, reverse, spinrichting, armpositie, voetpositie.

De technieken beschreven in de fase 1 t/m 5 zijn cumulatief. Dat wil zeggen dat alles uit fase 1 bekend wordt verondersteld als je start met fase 2, dat alles uit fase 1 en 2 bekend wordt verondersteld als je start met fase 3, enzovoort.

De *fullhands* vormen in fase 1 een belangrijk onderdeel. Veel technieken zijn basismateriaal dat verwerkt is in moeilijkere technieken. De *fullhands* komen terug in fase 2 en 3. Dan wordt verondersteld dat deze technieken op hoge snelheid, vloeiend en technisch correct uitgevoerd kunnen worden.

Rolls vormen een belangrijk onderdeel. Tot en met fase 3 worden alle *rolls* zoveel mogelijk rechts – en linkshandig, forward en reverse geleerd. In fase 4 ontstaan meer variaties op deze *rolls*. In fase 5 is sprake van complete variatie en batonbeheersing op het onderdeel *rolls*.

Fingertwirls leert de cursist in fase 1 en 2. In de volgende fases worden deze technieken gecombineerd met lichaamstechnieken. De soort combinatie bepaalt de moeilijkheidsgraad.

Alle basis *catches* en basis *aerials* leert de cursist in fase 1.

Vervolgens leert de leerling stap voor stap de moeilijkheid opbouwen.

Multiple spins komen vanaf fase 3 aan bod. Meer variatie in *catches* leert de cursist vanaf fase 4.

Voor alle batontechnieken geldt dat de snelheid van de batonhandeling toeneemt naar mate je verder komt in de faseopleiding.

Leeftijdsgrens:

Kinderen vanaf 8 jaar kunnen starten met een fase 1 cursus.

Afhankelijk van ontplooiing en aantal trainingsuren per week zullen kinderen tussen de 8 en 12 jaar fase 1 t/m 3 doorlopen. Vanaf 12 jaar zijn pupillen in staat de technieken van fase 4 en 5 eigen te maken. Het tempo en de mate waarin dit gebeurd is sterk afhankelijk van het aantal trainingsuren per week!

Kwaliteit:

De danslessen worden gedoceerd onder leiding van erkende balletdocenten (HBO of MBO).

De batonlessen worden gedoceerd via erkende batondocenten, de zogenaamde masters.

Duur:

Elke opleiding (fase 1 t/m 5) duurt 40 lessen, verdeeld in:

Dans: 20 uur: 14 uur klassiek en 2 onderdelen van elk drie uur

1. werelddans (incl. attributen)
2. modern/jazz/eigentijds

Baton: 20 uur dans/beweging gecombineerd met batontechnieken.

Deze combinaties, vastgelegd op DVD, waarbij ook de spierspanning in het lichaam en de afwerking van de beweging even belangrijk zijn als de uitvoering van de baton.

Facultatief:

1. I baton
2. II baton
3. duo twirling
4. strutting
5. exercitie

Instromen:

Een kandidaat start met fase 1 en volgt achtereenvolgens fase 2, 3, 4 en 5. Kandidaten met wedstrijdervaring op hoog niveau kunnen een versneld traject volgen.

Toetsing:

De vooruitgang van de cursist is het belangrijkste. Ieders persoonlijke groei kan een ander tempo hebben. De cursisten maken per fase een reflectieverslag. De docent houdt een leerlingvolgsysteem bij waarmee de vooruitgang per fase getoetst wordt door het vastleggen van het startniveau en het eindniveau.

Geen schriftelijk examen bij fase 1 t/m 5. De uitvoering en ervaren leren staan centraal. Wel is er in iedere fase een blok theorie opgenomen. Deze theorie is leeswerk voor cursisten die de opleiding fase 1 t/m 5 volgen.

Dans 1 (20 uur)

Bewegingen:

Voetposities 1 t/m 3
Armposities 1 t/m 5
Hoofdposities
Plier; demi/grand
Relevé
Battement tendu
Battement tendu jeté
Grand battement
Temps lié
Cou de pied
Retiré/passé
Rond de jambe (à terre)
Développé/enveloppé
Arabesque/allongé
Spotten
Opgestreekte houding

Sprongen:

Temps sauté 1 t/m 3
Echappé
Sisonne simple
Pas de chat
Galop (zijwaarts)

Danssoorten:

Werelddans Balkan incl.
Attribuut
Streetdance/isolaties

Theorie:

Hoofdposities
Gewichtverdeling
(voeten, body)
Centrum/periferie
Positie van de voeten
Positie van de armen
Werelddans Balkan
Streetdance/isolaties
Benaming duim-ball, duim-
tip

Dans 2 (20 uur)

Alle dansbewegingen en sprongen uit fase 1 aangevuld met fase 2.

Bewegingen: uitgevoerd

en dedans, en dehors, devant, à la seconde, derrière, en avant, en arrière, en diagonal, en rond;
Battement tendu
Rond de jambe
Rond de jambe en l'air
Attitude
Pas de bourré
Pas pique
Deboulé
Arabesque/penchée
Soutenu
Pirouette (aanzet)
Illusion (4 manieren)

Sprongen:

Pas jeté
Petit jeté
Grand pas de cheval
Sisonne fermé/ouvert
Temps de flèche

Danssoorten:

Werelddans Afrikaans
Jazz isolaties/turns

Theorie:

Danskwaliteit
Spotten
Isolaties
Spanning (inademen)
Ontspanning (uitademen)
Passief/Actief gewicht
Power-house
Werelddans Afrikaans
Jazz isolaties/turns

Dans 3 (20 uur)

Alle dansbewegingen en sprongen uit fase 1 en 2 aangevuld met fase 3.

Bewegingen:

in 8 richtingen geplaatst

1e en 2e port de bras
Cambré, penchéé
Illusion (2 uit 4 keuzes)
Fankick
Kick (high)
Hinch
Slide (jazz)

Sprongen:

Grand jeté
Entrelacé

Danssoorten:

Werelddans: Spaans
Jazzdans: musical

Theorie:

Werelddans: Spaans
Jazzdans: musical
Sprongkracht
Liften in een sprong/duet

Dans 4 (20 uur)

Bewegingen: alle dansbewegingen en sprongen uit fase 1, 2 en drie aangevuld met fase 4:

Tour piqué
Frappé
Foueté
Pirouette
Adagio
allegro

Sprongen:
Serie met (min.) drie sprongen achter elkaar over diagonaal

Danssoorten:
Werelddans workshop (3 uur) eigen keuze
Modern jazz

Theorie:
Dansgeschiedenis

Dans 5 (20 uur)

Bewegingen: alle dansbewegingen en sprongen uit fase 1, 2, 3 en vier aangevuld met fase 5:

Combinatie van meerdere turns op één voet
Port de bras
Leg lift
Enveloppé- développé (90)
Adagio
Allegro

Sprongen:
Spreidsprong / hoeksprong
wisselsprong

Danssoorten:
Werelddans workshop (3 uur) eigen keuze
Modern jazz

Theorie:
dansgeschiedenis

Baton 1 (20 uur)

Fullhands:

Fronttwirl/continuous/passes; Loop/figure 8; Headloop/3 step turn
Wristtwirl; Whip; Flourish; Butterfly; Windmill; Endswings; Backpass
(Un)matched pass; Shoulder (back)pass; Neck wrap; Shoulder wrap
Ankle wrap; Cut off; Salute

Fingertwirls: (vert.+horz., R+L, forw.+rev.)

1-2, 2-1

Rolls: (in combinatie met loops, variatie richtingen, R+L)

Single hand (side to side +loop)

Single arm

Single elbow

Longarm

Double handroll met fig. 8 forw.+ rev. (begin fishtail)

Double handroll (clockwise+ counterclockwise)

Double armroll (clockwise+ counterclockwise)

Double elbowroll (clockwise+ counterclockwise)

Elbow handroll R+L

Hand elbowroll R+L

Neck (vert. + horz.)

Rev. long arm into neck (is aanzet angelrol)

Elbow-lay-out R+L

Pop-up

Aerials:

Deadstick/grap+catch R+L

Openhand (vert.+horz.) R-R, R-L, L-L, L-R

Throw (vert.) R-R, R-L, L-L, L-R

Thumbroll flip R-R, R-L, L-L, L-R

Thumbroll toss R-R, R-L, L-L, L-R

Toss 1-spin vert., R-R bodyspin L

Catches: na flip

Backhand, back, blind, face, head, first finger, splitfinger

Pattern Change:

Headlift

Back pass

Veranderen van richting en patronen

Theorie: begrippenlijst

Release/12 o'clock; Centre baton twirling; Reception; (Sub) patterns

Pattern change; Directional change; Salute; Pass; Wrap; Novelty

Aanzetpunten; Spotten; Revolution; Rate of batonspeed

Baton 2 (20 uur)

Fullhands: R+L

Alle fullhands uit fase 1: vloeiend en snel tempo!

Fingertwirls: L+R, horz.+ vert., forward+ reverse

1-2, 2-1 uit fase 1 vloeiend en snel tempo in combinatie forw.+rev.!

1-4

1-8

Rolls: R+L

Hand-elbow-lay-out

Four way roll

Hand elbow into neck long armrol

Hand-elbow-neck-elbow

Back of neck roll (side to side)

Elbow-hand pop-up

Waistroll R-R, L-L, R-L, L-R

Fishtail forward (1× d.w.z. 3 handrolls)

Aerials: R+L

Thumbroll flip: vert. + horz, continious, side to side, front to back

Backhand flip R-R, L-L

Backhand toss R-L, L-R

Toss 1 spin horz. L-R, bodyspin L+R

Thumbroll toss 1 spin vert. R-R, R-L, L-L, L-R, bodyspin L

Thumbroll toss 1 spin vert. R-L, L-R, bodyspin R

(Thumbroll) toss knee spin, vert. + horz. R-L, L-R

Flat down flip R-R, R-L, L-L, L-R

Peek a boo, vert., R-L, L-R

Catches:

Alle catches uit fase 1 na thumbroll toss.

Lunge catch R-L, L-R

Pattern change:

Invert

Dode punt na grote armcirkel

Pretzel swing ankle pass

Taffy pull

Veranderen van richting en patronen

Theorie:

Thumbroll flip

Thumbroll toss

Throw

Rolls

Grap

Catch

On top

Baton 3 (20 uur)

Fullhands:

Alle fullhands uit fase 1: vloeiend en snel tempo!

Fingertwirls:

Alle fingertwirls uit fase 1 en 2: vloeiend en snel tempo!

Turn under, vert., R forw = 2-1 turn L, R rev. = 1-2 turn R,

Turn under, vert., L forw = 2-1 turn R, L rev. = 1-2 turn L

Pull over head, vert, L+R forw. + rev.; 1-8 pendule, inside arm, R + L

First finger pass R-L, L-R; Split finger pass R-L, L-R

Rolls:

Alle rolls uit fase 1 en 2 aangevuld met:

Angelroll R-L, L-R

Fishtail L+R, forw.+rev. (2×dus 6 handrollen)

Fishtail R, horz.

Fuyimi single front (voorbereiding - wip/wap)

Fuyimi single R/L, voor naar achter (twist)

Four way roll fuyimi R

Four way roll fuyimi L

Double elbow + fuyimi R

Double elbow + fuyimi L

Four way roll continuous (2×neck, grap by elbow, clockwise)

Back of neck roll (2 revolutions) + voetpatroon

Neckroll + traps, vert.+horz.

Double pop-up elbow

Double pop-up hand

Aerials: alle aerials uit fase 1 en 2 aangevuld met:

Thumbroll toss R + L, 1- spin turn right

Back hand release L + 1- spin turn left

Thumbroll toss R multiple spin (2) turn left

Alle catches fase 1 na 1- spin turn left

Thumbroll toss + illusion (richting vrije keuze)

Peek a boo horz., R-L, L-R

Horz. toss: front to back (preparatie horz. 1-spin backcatch)

Catches: alle catches uit fase 1 en 2 aangevuld met:

Backhand R vert., na 1- spin turn left + right

Back vert., na 1-spin L+R; Face vert., na 1-spin L+R

Head vert., na 1-spin L+R; Blind vert. LH, na 1 spin L

First finger R-L, L-R na 1-spin; Split finger R-L, L-R na 1-spin

Pattern change:

Alle pattern changes uit fase 1, 2 en 3; Pretzel swing ankle pass + turn

Veranderen van richting en patronen

Theorie: Multiple spin; Illusion; Continuous rolls

Baton 4 (20 uur)

Fullhands: combinatie baton en lichaamstechnieken (DVD)

Fingertwirls: combinatie baton en lichaamstechnieken (DVD)

Rolls:

Fishtails, fwd. + rev., L+R 4x

Fishtails, fwd. carry around R

Fishtails, cut back + lay out

Fishtails, rev. into hand- elbow- longarmroll

Fuyimi, 4x elbow, L of R aanzetten

Four way roll, counterclockwise, 1x neck c/elbow

Elbows continuous. (2x , catch L bij R elbow, dus 6 elbowrolls)

Double angelroll, fwd.

Lucero roll 2x, aanzetten met R op L. schouder, voorlangs

Elbow pop-up 4x(L elbow)

Aerials + catches:

R flip, catch R backhand in battement inside

R flip, catch R backhand in lunge

L horz. toss 2- spin turn right backcatch R in lunge

L horz. toss 1- spin turn left headcatch L

L backh toss 2- spin turn left catch R

R vert.toss 2- spin turn right backcatch R

R vert.toss 2- spin turn left blindcatch L

R vert.toss 2- spin turn left headcatch L

R vert.toss 2- spin turn left backhandcatch R in lunge

R vert.toss 3- spin turn left catch R

R bkh. Toss 2- spin turn right catch R

Toss floortrick met beweging uit het vak dans

Toss movingtrick met beweging uit het vak dans

Flashback R at back

Theorie:

Oog-hand coördinatie

Samengestelde combinaties en het brein

Baton 5 (20 uur)

Variatie van alle technieken uit fase 1 t/m 4 in forward/reverse, L en R, horizontaal/vertikaal. Pattern en directional change, novelties en connections. Fullhands=laag/snel flipmateriaal met connections.

Rolls:

Fishtails, rev. into angelroll R+L
Fishtails, carry around L
Fishtails, double carry around R
Fuyimi met variaties (door nek, voorlangs+achterlangs)
Elbow continuous 5×neck (12 elbows)
Front of neckroll vert. (R, L, R)
Back of neck roll continuous (4 revolutions)
Back of neck roll rev. aanzet L, trap to R shoulder, 1,5 rev.
Angelroll combinatie forw.+rev.
Pop-up elbow L+R + turn

Aerials + catches:

L thumbroll flip onder RB inside fankick achter, spin turn left
R thumbroll flip onder LB inside fankick, turn, catch backhand onder RB outside fankick
R thumbroll flip catch R inside illusion
R thumbroll flip catch L in outside illusion
R thumbroll flip release vanaf L zij (voor je buik), turn left, catch L back

Horz. R downflip, turn, catch L backhand
Horz. L downflip achter, catch R
Horz. R downflip, 1-spin, catch R
Horz. L downflip, 1-spin of onder fankick, catch L
L vert. Invert to horz. Toss onder RB lunge, catch backhand, catch L onder LB lunge
Horz. R flip backcatch in lunge
R thumbroll toss, 2-spin, catch backhand in RB battement inside
R thumbroll toss, 2-spin, catch R blind
R thumbroll toss illusion (vrije keus), L toss 2-spin catch R/L backhand toss 2-spin catch backhand illusion
Horz. L thumbroll toss, 2-spin, catch backhand
Horz. L thumbroll toss, 1-spin catch backhand illusion

Theorie:

Timing lichaam en baton

10.3 Het eerste jaar: K1

Leerinhoud K1

10.3.1. Algemeen

- Het accent in het eerste jaar ligt vooral op:
- de ontwikkeling van vaardigheden in lesgeven en begeleiden van kleine groepen;
- de ontwikkeling van vaardigheden in begeleiden van leerprocessen;
- (fysieke en theoretische) kennis over dans, beweging, houding, muziek, anatomie, groepsprocessen/ontwikkelingspsychologie, batontechnieken, didactiek/methodiek, communicatie/presentatie, organisatiestructuur.

Muziekleer

- een muziekcollage samenstellen voor solist/ensemble 1.30-2.30 min.;
- elementaire muziekkennis (notenstelsel, muzieksleutels, maatsoorten, dynamiek, articulatie);
- tempo en sfeer van de muziek herkennen en benoemen (langzaam, gaande, snel, lieflijk, vurig, droevig);
- ritme klappen op gehoor;
- muzikale zinnen aangeven aan de hand van luisterfragmenten;
- toepassing in de danslessen;
- elementaire muziekkennis (notenstelsel, muzieksleutels, maatsoorten, dynamiek, articulatie);
- tempo, sfeer van de muziek herkennen en benoemen
- een muziekcollage samenstellen voor solist/ensemble 1.30-2.30 min.

Geschiedenis

Dansgeschiedenis: globaal van jazz, modern, klassiek en diverse werelddanses.

Repertoire/literatuur

Muziekleer, B. Nelleke, Eenvoudige algemene muziekleer, uitg. Heuweekemeijer

10.3.2. Vakspecifiek

Eigen vaardigheid dans

Alle klassieke, moderne en jazzballet en bewegings-/houdingsbegrippen zoals omschreven in de basisopleiding fase 1, 2 en 3:

- uitvoeren, analyseren, begrijpen;
- overbrengen aan de leerling(en) en corrigeren;
- koppelen zodat een “bewegingsfrase” ontstaat;
- de begrippen uitvoeren na horen en benoemen na zien;
- een warming-up opbouwen en doceren;
- lichaamshoudingen van de leerlingen corrigeren, vormgeven (zie ook bewegingsleer);
- informatie geven over kracht en spierspanning (zie ook bewegingsleer);
- de begrippen presentatie, rolinleving zelf vormgeven en overdragen aan leerlingen;
- afwisseling brengen in tijd, kracht en ruimte;

- lichaamsdelen isoleren en toepassen in een warming-up;
- improviseren en improvisatieopdrachten uitvoeren.

Eigen vaardigheid baton

- Alle begrippen zoals omschreven in de cursistenopleiding fase 1, 2 en 3 uitvoeren en analyseren;
- overbrengen aan de leerling(en), fouten corrigeren en adviezen geven ter verbetering;
- technieken koppelen, zodat correcte en gevarieerde combinaties ontstaan;
- de technieken uitvoeren na “horen” en benoemen na “zien”;
- een warming-up opbouwen en doceren (gericht op de baton);
- een training op het niveau van de stagegroep geven.

Repetitietechniek/exercitie met baton

- alle exercitiebegrippen uitvoeren (zoals omschreven in de cursistenopleiding van fase 1, 2 en 3);
- alle exercitiebegrippen doceren aan een cursist (zoals omschreven in fase 1, 2 en 3);
- een combinatie (parade) maken waarin baton en marcheren wordt gecombineerd.

Bewegingsleer

- cursisten uitleggen welke spiergroepen gebruikt worden bij lopen en springen;
- cursisten uitleggen wat er met de circulatie en ademhaling gebeurt bij een duurtraining en bij een explosieve training;
- passende maatregelen treffen wanneer een cursist eenvoudige circulatieproblemen heeft.

Choreografie

- leert een choreografie schrijven voor een solist, duo of ensemble of kleine groep;
- ontwikkeling van een concept;
- improvisatie- en compositietechnieken;
- samenhang tussen geluid, dansers, beweging, attributen en locatie.

Presentatie

- cursist kan zichzelf presenteren voor de (stage)groep;
- cursist ziet er verzorgd uit tijdens de cursus en lessen bij de (stage)groep.

10.3.3. Overige

Methodiek/didactiek

- cursist kan een doordachte planning maken voor de (stage)groep;
- cursist kan lesplannen maken en later evalueren;
- cursist kan het seizoen/de periode evalueren aan de hand van vooraf gestelde doelen;
- cursist heeft inzicht in de eigen stijl van lesgeven;

- cursist heeft kennis van de opbouw van dans- en batontechnieken (i.s.m. overige dans- en batondocenten);
- cursist kan feedback geven en ontvangen.

Psychologie

- de ontwikkelingskenmerken aangeven (sociaal-emotioneel, motorisch) van het kind op de basisschool;
- de ontwikkelingskenmerken aangeven (sociaal-emotioneel, motorisch) van de puber en adolescent;
- elementen uit de groepsdynamica aangeven en in de praktijk toepassen;
- verschillende vormen van (aan)leren en dit vertalen naar een les;
- motivatie beredeneren en motivatieproblemen in de praktijk herkennen.

Communicatie

- beschikt over communicatieve vaardigheden (verbaal en nonverbaal);
- heeft inzicht in eigen stijl van communiceren;

Bestuur en organisatie

- aangeven hoe de organisatiestructuur binnen de eigen vereniging of stage- vereniging eruit ziet.
- aangeven hoe de organisatiestructuur op landelijk en provinciaal niveau is.

10.4 Het tweede jaar: K2 verbreding en verdieping

Het tweede jaar richt zich op verbreden en verdiepen van de opgedane kennis. De onderwerpen uit het eerste jaar komen terug, methodiek van het lesgeven blijft belangrijk, maar er vindt een accentverschuiving plaats in de richting van begeleiden van creatieve processen en ontwikkelen van lesplannen en cursusaanbod.

De accenten liggen op:

- visieontwikkeling op rhythmic twirling;
- verdere ontwikkeling van de vaardigheden in het lesgeven, lesopbouw, het maken van lesplannen en lessencycli;
- marktgerichtheid, inspelen op de vraag;
- ontwikkelen van de eigen creativiteit, vermogen tot improvisatie;
- bezoeken van minimaal drie voorstellingen, analyseren en verslaglegging hiervan;
- ondersteunende kennis van anatomie, gezondheid en blessurepreventie, muziek, ondernemerschap/organisatie/financiën/pr;
- kennismaken met de geschiedenis en de hedendaagse ontwikkeling van de Nederlandse (volks)dans;
- kennismaken met de geschiedenis van baton- en rhythmic twirling.

In het tweede jaar worden werkstukken en/of presentaties gemaakt. Daarnaast worden drie voorstellingen bezocht en andere opdrachten uitgevoerd.

De eigen dans- en batonvaardigheid krijgen wederom, individueel de aandacht, in de zogenaamde 'didactiek-weekenden'. Iedere cursist krijgt hierop feedback. Dit is een aanvulling op het portfolio van de cursist.

Tijdens de stage in het tweede jaar krijgt de cursist een specifieke opdracht, passend en aansluitend bij het eigen ontwikkelingsproces.

Beide jaren bieden stages en lesgeven aan elkaar de gelegenheid om te werken aan en te oefenen met lesgeven, communiceren met groepen, didactiek/methodiek, lesopbouw, muziekgebruik en andere vaardigheden die komen kijken bij het lesgeven aan groepen twirlers en/of majorettes.

Overzicht opdrachten opleiding K2

Opdrachten	partner(s)-medecursist	opmerking(en)
18 workshops		
Beweeg de danser		
Didactiekweekend 1		
Didactiekweekend 2		
Opdracht didactiek 1: feedback didactiek medecursisten		
Sterkte/zwakte analyse		
Stage 1:		
Stage 2: opname eigen les		
Kijkje in de keuken		
Dansvoorstellingsanalyse 1		
Dansvoorstellingsanalyse 2		
Dansvoorstellingsanalyse 3		
Artikel: cbsd twima taakgroep		
Folklore opdracht		
Muziekcollage +toelichting		
Eigen werk: choreografie/dvd		
Fotomateriaal & motivatie		
Smart doelstelling/(jaar)planning		
Uitschrijven batontechniek		
Extra:		
Extra:		

Leerinhoud K 2

10.4.1. Algemeen

Muziekleer

- showopbouw, muzikanalyse en compilatie (muziekstapelen)
- herkennen dansvormen/muziekfragmenten (luistertoets)
- samenstellen muziekcollage (gezamenlijk nummer als uitgangsmuziek-thuiswerkopdracht)
- samenstellen muziekcollage choreografieopdracht

Dansgeschiedenis (reader)

Werkstuk, (thuiswerkopdracht), alle werkstukken worden gebundeld in een reader voor alle cursisten.

Repertoire/literatuur

Voorstellingsanalyse, Roel Twijnstra
Reader Muziekstapelen, Sietze Bandringa

10.4.2. Vakspecifiek

Eigen vaardigheid dans

Alle klassieke, modern en jazz ballet en bewegings-/houdingsbegrippen zoals omschreven in de basisopleiding fase 1, 2, 3 en 4:

- uitvoeren, analyseren, begrijpen;
- overbrengen aan de leerling(en) en corrigeren;
- koppelen zodat een bewegingsfrase ontstaat;
- de begrippen uitvoeren na horen en benoemen na zien;
- een warming-up opbouwen en doceren;
- lichaamshoudingen van de leerlingen corrigeren, vormgeven (zie ook bewegingsleer);
- informatie geven over kracht en spierspanning (zie ook bewegingsleer);
- de begrippen presentatie, rolinleving zelf vormgeven en overdragen aan leerlingen;
- afwisseling brengen in tijd, kracht en ruimte;
- lichaamsdelen isoleren en toepassen in een warming-up;
- improviseren en improvisatie opdrachten uitvoeren.

Eigen vaardigheid batontechniek

Alle begrippen zoals omschreven in de basisopleiding fase 1, 2, 3 en 4 uitvoeren, analyseren;

- overbrengen aan de leerling(en) + fouten corrigeren en adviezen ter verbetering geven;
- technieken koppelen zodat correcte en gevarieerde combinaties ontstaan;
- de technieken uitvoeren na 'horen' en benoemen na 'zien';
- een warming-up opbouwen en doceren (gericht op de baton);
- training op niveau van de stagegroep geven.

Repetitietechniek/exercitie met baton

Maken van een Parade Corps, marcheren met baton/attributen fragment (parade).

Bewegingsleer

- lichaamsbesef/lichaamsplan/blessurepreventie;
- toepassing in de praktijk.

Presentatie

- kan zichzelf presenteren voor de (stage)groep;
- ziet er verzorgd uit tijdens de cursus en lessen bij de (stage)groep.

Choreografie:

- conceptontwikkeling;
- improvisatie- en compositie technieken;
- samenhang tussen geluid, dansers, beweging, attributen en locatie;
- choreografie schrijven voor een grote groep.

10.4.3. Overige

Methodiek/didactiek

- kan een doordachte planning maken voor haar (stage)groep;
- kan lesplannen maken en later evalueren;
- kan het seizoen (periode) evalueren aan de hand van vooraf gestelde doelen;
- heeft inzicht in eigen stijl van lesgeven;
- heeft kennis van de opbouw van dans- en batontechnieken (i.s.m. overige dans- en batondocenten);
- kan feedback geven en ontvangen.

Psychologie

Toepassing in de praktijksituatie van het geleerde in het eerste jaar.

Communicatie

- beschikt over communicatieve vaardigheden (verbaal en nonverbaal);
- heeft inzicht in eigen stijl van communiceren;
- kan aandachtspunten toepassen in de praktijk.

Bestuur en organisatie

- aangeven hoe de organisatiestructuur van de landelijke amateurkunstorganisaties eruit ziet;
- regels en wetten van het lesgeven binnen een vereniging.

10.5 Toetsing en toezicht

Toetsvormen

De voortgang van de cursist wordt gevolgd door vaardigheidstoetsen, tentamens, voortgangsevaluaties, verslaglegging, presentaties, thuiswerkopdrachten, en stage vooruitgang. De toetsvormen zijn afgestemd op het karakter van de vakken. Het geheel aan beoordelingen bepaalt het eindresultaat bij het voltooien van de opleiding.

Authenticiteit: - is het product daadwerkelijk afkomstig van de deelnemer	
Actualiteit: - weerspiegelt het bewijs het huidige competentieniveau van de deelnemer	
Relevantie: - hoe specifiek is het bewijs voor de te beoordelen competentie	
Kwaliteit van het eindproduct: - in welke mate komt het product overeen met de gewenste kwaliteit (criterium, standaard)	
Kwantiteit: - is het aantal bewijzen, of de duur van een ervaring, voldoende om uitspraken te doen over de competentie	
Variatie: - is de competentie in verschillende contexten bewezen	
Bijzonderheden: - (...) - (...)	

Beoordelingsmodel voor het waarderen van producten/bewijzen in een portfolio zoals projectverslag, uitwerking van een opdracht, logboek, video.

Diploma

De start van de opleiding K1 bestaat uit twee integrale cursusdagen. Als de cursist twee dagen actief aanwezig is geweest dan ontvangt hij een deelnamecertificaat. Hierna gaat de cursist definitief verder met de kaderopleiding (K1) of ontvangt hij aanbevelingen waarin staat waaraan hij moet voldoen om toegelaten te kunnen worden tot de opleiding K1.

Om de opleiding K1 met een certificaat te kunnen afsluiten moet de cursist aan het volgende voldoen:

- de cursist is bij tenminste 80% van de lessen aanwezig geweest.
- de procesbeoordelingen zijn voldoende;
- de cursist heeft de stages afgerond met een voldoende beoordeling;
- de cursist heeft voldaan aan de afspraken over de te volgen lessen in de eigen specialisatie;
- de cursist heeft voor het portfolio een voldoende beoordeling;
- de cursist heeft voor alle overige toetsmomenten en opdrachten een voldoende beoordeling behaald.

De opleiding K2 sluit de cursist af met een diploma indien:

- de cursist bij tenminste 80% van de workshops aanwezig is geweest.
- de procesbeoordelingen voldoende zijn;

- de cursist de didactiekweekenden heeft gevolgd;
- de cursist de stages met een voldoende beoordeling heeft afgerond;
- de cursist aan de afspraken over de te volgen lessen in de eigen specialisatie heeft voldaan;
- de cursist voor het portfolio een voldoende beoordeling heeft behaald;
- de cursist voor alle overige toetsmomenten en opdrachten een voldoende beoordeling heeft behaald.

10.6 Beoordelen van dans/batonvaardigheid

In eigen specialisatie (majorette en/of twirl)

Toetsvormen

1. Beoordelen van het portfolio aan het einde van elk cursusjaar
2. Presentatie van de eigen specialisatie aan het eind van elk cursusjaar

Toetscriteria

ad 1 – Portfolio

- volledigheid in verslaglegging;
- verslaglegging volgens format en richtlijnen uit het opleidingswerkplan;
- het portfolio bevat een overzichtsvideo van lessen waarop de cursist duidelijk te zien is.

ad 2 – Presentatie

- in de presentatie zijn de in het opleidingswerkplan gestelde eisen verwerkt;
- de cursist voert het dans/batonmateriaal stijltechnisch goed uit;
- de cursist heeft in het onderdeel dans/baton een presentatie die stimulerend is;
- de cursist laat zien welke kennis en vaardigheden hij uit de ondersteunende vakken toepast.

Beoordeling en rapportage

ad 1 – Portfolio

met het beoordelen van het portfolio wordt het complete leerproces geëvalueerd.

ad 2 – Presentatie

beoordeling gebeurt met de termen goed, voldoende of onvoldoende. Bij een onvoldoende beoordeling kan de cursist een herkansing voor de presentatie krijgen.

Beoordelingscommissie

ad 1 – Portfolio

- de cursuscoördinator;
- een dansdocent die aan de opleiding is verbonden;
- een batondocent die aan de opleiding is verbonden;
- een externe deskundige.

ad 2 – Presentatie

- de cursuscoördinator;
- een dansdocent die verbonden is aan de opleiding;
- een batondocent die verbonden is aan de opleiding;
- een externe deskundige.

10.7 Beoordelen van algemene dansvaardigheid (binnen de opleiding)

Van de modules ‘vakspecifiek’ binnen de opleiding maakt de cursist verslagen zoals hij die ook maakt voor dansvaardigheid in zijn eigen dansspecialisatie (buiten de opleiding). Deze modules betreffen dansvakken zoals houding en beweging, dans- en bewegingsanalyse, diverse moderne dansstijlen en dansexpressie en alle andere vakken gericht op de ontwikkeling van een goed fundament voor algemene dansvaardigheid.

Toetsvorm

Voor de dansvakken binnen de opleiding vinden aan het einde van een lessencyclus procesevaluaties plaats met betrokken docenten.

Toetscriteria

- voldoende aanwezigheid;
 - positieve werkhouding;
 - open voor feedback/feedback is verwerkt;
 - dansvaardigheid heeft zich ontwikkeld en is zichtbaar beter geworden;
 - reflecterend vermogen (op eigen werk) is aanwezig;
 - er is inzicht ontstaan in hoe de opgedane kennis en vaardigheden toegepast kunnen worden in de specialisatie;
 - de specialisatie.

Beoordeling

De vakdocent beoordeelt de ontwikkeling van de algemene dansvaardigheid met de termen goed, voldoende of onvoldoende. Bij een onvoldoende beoordeling kan de cursist een herkansing krijgen. In overleg met de docent wordt bepaald hoe dat gebeurt.

10.8 Beoordelen van stages

De cursist krijgt tweemaal begeleiding in de stageperiode. Aan het einde van de stageperiode wordt de stage beoordeeld. De cursist toont in zijn stage dat hij alle verkregen kennis en vaardigheden met inzicht verwerkt en toepast. Aan het einde van de opleiding is hij in staat zelfstandig, stimulerend en creatief les te geven in zijn specialisatie (majorette en/of twirling).

Beoordeling en rapportage

De beoordeling van de hospiteeropdrachten en de stagemap gebeurt met de termen goed, voldoende of onvoldoende. Bij onvolledigheid of onvoldoende resultaat krijgt de cursist een herkansing. Dan kan de stage verlengd worden bij onvoldoende prestatie in lesgeven.

De cursist maakt verslag van de begeleidingsgesprekken.

De stage wordt beoordeeld door

- de stagebegeleider.

Toetscriteria verslaglegging

- volledigheid van de verslaglegging van de stage;
- alle lesvoorbereidingen, analyses, lesverslagen/evaluaties zijn volgens de in het opleidingswerkplan gestelde eisen gemaakt;
- het leerplan en de eindevaluatie van de gegeven stage zijn volgens de in het opleidingswerkplan gestelde eisen gemaakt.

De verslaglegging wordt beoordeeld door

- de stagebegeleider;
- de coördinator of een docent verbonden aan de opleiding.

Alle verslagen krijgen een plaats in het portfolio van de cursist.

10.9 De eindtoets

Aan het eind van de opleiding wordt de lesgeefvaardigheid van de cursist getoetst. Een presentatie van een dansles of lessenreeks op een door de cursist zelf te bepalen wijze, gevolgd door een eindgesprek, vormen de onderdelen van de eindtoets. Daarbij is een externe deskundige aanwezig.

Toetscriteria voor de eindtoets

De cursist wordt beoordeeld op:

- beheersing van de eigen specialisatie;
- helderheid in het overbrengen van de specialisatie;
- inzicht en vaardigheid in opbouwen van een les/lessenserie;
- inspirerend en stimulerend lesgeven;
- communicatieve vaardigheden (de lesgever geeft op positief-stimulerende wijze feedback aan cursisten);
- inzicht in (bewegings-) mogelijkheden van cursisten;
- creativiteit in werkvormen en benadering van cursisten;
- muzikaliteit, gebruik van ritme en muziek.

10.10 Herkansingen en dispensatie

Herkansing

Wanneer cursisten gedurende de cursus door ziekte of persoonlijke omstandigheden een toets gemist hebben, zal per situatie bepaald worden hoe deze toets ingehaald kan worden. Herkansing is bij elke toets eenmaal mogelijk.

Extra kosten voor herkansingen komen voor rekening van de cursist.

Dispensatie

Dispensatie kan worden verleend tot een maximum van 25% van het totaal aantal lessen. De dispensatie kan in principe betrekking hebben op alle vakken van de cursus.

Wanneer cursisten door eerder gevolgde opleidingen basiskennis over een bepaald vak hebben verworven, kunnen zij in overleg met de cursusleiding/vakdocent voor het deel van de lessen waarin deze basiskennis wordt behandeld dispensatie krijgen.

Bijlage 1: Begrippenlijst

Baton	stok
Twirling	(rond)draaien (met een baton)
NBTA	Nederlandse Baton-Twirling Associatie
NTSB	Nederlandse Twirl Sportbond
Twima	twirlers en majorettes
CEA	commissie educatie amateurkunst
FKM	Federatie van Katholieke Muziekbonden, tegenwoordig heet deze bond VNM, de Verenigde Nederlandse Muziekbonden
KNFM	Koninklijke Nederlandse Federatie van Muziekbonden
NFCM	Nederlandse Federatie van Christelijke Muziekbonden (s Opgegaan in de VNM)
CBSD	Christelijke Bond van Showbands, Drumbands, Majorettes en Twirlers

Bijlage 2: Geconsulteerde professionals

Werkgroep Opleiding 1999 - 2001

De werkgroep bestond van 1999-2001 en is voltallig zesmaal bij elkaar gekomen. In delen is de afdeling dans nog 4 maal bij elkaar gekomen, de afdeling baton nog 6 maal. De werkgroep bestond uit:

- Martha Ploegstra, docent/plv.directeur basisschool, twirl-/majoretteopleidingsinstituut E.M.M.A. hoeve, Loenga
- Hans de Hoog, danspedagoog, docent eerste kaderopleiding, Amsterdam
- Susan Watson, dansdocent modern, jazz, tapp, afgestudeerd Rotterdam, ex-majorette
- William Cuypers, consultancy, docent batontwirling, eigen opleidingsinstituut voor majorettes, Zwolle
- Simone Houben, dansdocent klassiek/folklore, betrokken bij eerste kaderopleiding, Tilburg
- Rob Balfort, muziekdocent, Delft
- Rita Schrooten, twirl-/majorette docent, Brielle

Geconsulteerd in de periode 1999-2001:

Miranda van Capelle, toptwirlster, dansdocent (afgestudeerd Rotterdam), Capelle a/d IJssel en Ingrid Berndsen, dansdocent, betrokken bij eerste kaderopleidingen, Lochem

Vanaf 2002 waren als adviseurs betrokken:

- Peggy Olislaegers, theatermaker, choreograaf, ex-majorette, Utrecht,
- Adriaan Lutijn, choreograaf Arnhem
- Rico Schuijers, psycholoog, mental coach, Nijmegen
- Marc van den Ingh, fysiotherapeut/sportcoach, Mierlo
- Maria Speth, dansdocent, kinderdans, Dansspetters I en II, Maastricht
- Hilke Diemer, choreograaf, dansdocent, Rotterdam
- Dion Hoppenbrouwer, dansdocent (studie R'dam), choreograaf van toptwirlers, Amsterdam,
- Patrick Noortheim, creatief therapeut, Almere, drama- en twirldocent
- Sietse Bandringa, muziekdocent en choreograaf bij showkorpsen, Leeuwarden,
- Joyce Jansen, psycholoog, specialisatie sportpsychologie, docent K 2 (eerste lichting), twirldocent, Tilburg
- Simone Houben, dansdocent klassiek/folklore, Tilburg

Herziening 2011

De inhoudelijke richtlijnen voor de opleiding Twirling en Majorette zijn in 2011 door Kunstfactor herzien en geactualiseerd.

Voor de herziene onderdelen heeft opnieuw een veldraadpleging plaatsgevonden waarbij zijn betrokken

- Ria Boonstra, MTC coördinator van de KNFM,
- Dick Ligt, manager CBSD en
- Dion Hoppenbrouwer, dansdocent, choreograaf en twirl/majorette docent.

Het inhoudelijk commentaar is verwerkt in deze herziene Inhoudelijke richtlijnen.

Bijlage 3: Reglement voor eindtoets en gecommiteerden

De opleidingscoördinatie

Vooraf

- De eindtoets wordt ingericht conform de inhoudelijke richtlijnen Kaderopleiding rhythmic twirling en majorettes;
- De eindtoets is een toetsing van eigen vaardigheden en de didactische vaardigheden en bestaat uit een presentatie van een les aan kleine groep – minimaal 4 personen (K1) en grote groep – minimaal 10 personen (K2);
- De eindtoets wordt beoordeeld door de beoordelingscommissie op basis van de criteria voor de eindtoets, beschreven in de inhoudelijke richtlijnen (zie 10.9).

De procedure

1. De toetscommissie bestaat uit twee personen: de opleidingscoördinator (met inhoudelijke taken), een van de docenten en de stagebegeleider. Naar eigen inzicht kan een derde objectieve gesprekspartner aan de toetscommissie worden toegevoegd. Indien de opleidingscoördinator en stagebegeleider dezelfde persoon zijn, dan maakt een tweede bij de opleiding betrokken docent deel uit van de toetscommissie. Deze treedt dan tevens als gespreksleider op.
2. De toetscommissie toetst of de stijl van en vaardigheid in lesgeven van de kandidaat voldoet aan de criteria zoals beschreven in de inhoudelijke richtlijnen. De kandidaat dient bij de eindtoets aanwezig te zijn.
 - a. De kandidaat is geslaagd, als twee van de drie toetscommissieleden de eindtoets als voldoende beoordelen;
 - b. De kandidaat is niet geslaagd, als twee van de drie toetscommissieleden de eindtoets als onvoldoende beoordelen.
3. Het oordeel van de toetscommissie komt als volgt tot stand:
 - a. De presentatie en het eindgesprek vormen de onderdelen van de eindtoets.
 - b. Voordat de kandidaat aan het gesprek deel neemt overleggen de commissieleden maximaal 15 minuten. Zij wisselen kort hun bevindingen uit en stellen drie hoofdvragen op waarlangs de kandidaat bevraagd wordt. Aan het begin van het gesprek met de kandidaat krijgt deze de gelegenheid informatie te geven over het resultaat van de les of reeks van lessen, het lesgeefproces en over zijn persoonlijke leerproces tijdens de opleiding.
 - c. De toetscommissie trekt zich terug voor beraad; vervolgens wordt de kandidaat alsnog op de hoogte gebracht van de uitslag.
 - d. Het diploma kan uitgereikt worden aansluitend op het overleg tussen de commissieleden na het gesprek met de kandidaat.
 - e. Wanneer de kandidaat volgens de toetscommissie niet is geslaagd, geeft de voorzitter een toelichting op dit oordeel.
4. Een kandidaat die niet geslaagd is, kan eenmalig herkansing aanvragen. De aanvraag tot herkansing wordt altijd gehonoreerd. De herkansingseindtoets

dient afgelegd te worden binnen een jaar na de datum van de eerste als negatief beoordeelde eindtoets. Dit wordt de kandidaat meteen na de eindtoets meegedeeld.

5. De toetscommissie maakt een verslag voor de kandidaat aan de hand van het verloop van het gesprek. Leidraad voor dit verslag zijn de criteria voor de eindtoets (zie 10.9). In deze rapportage wordt het eindoordeel van de commissie weergegeven.
6. Procedure bij de herkansingseindtoets:
 - De toetscommissie bestaat eveneens uit tenminste twee personen: de opleidingscoördinator en de stagebegeleider/tweede docent;
 - Een andere externe deskundige dan bij de eerste eindtoets. Het kan aan te bevelen zijn dat de stagebegeleider/tweede docent een andere is dan tijdens de eerste stage van de kandidaat.

Bijlage 4: Format stageverslag

Naam cursist :
Stage adres + tel.nr. :
Niveau/leeftijd leerlingen :
Mentor/stagebegeleider :
Datum :

1. Lesvoorbereiding
 - Organisatie/planning : ____
 - Lesplanbeschrijving : ____
 2. Oefenstof
 - Aangepast aan niveau van de groep : ____
 - Juiste oefenstof : ____
 - Variatie : ____
 - Opbouw : ____
 3. Omgang met de leerlingen/houding cursist
 - Spontaniteit : ____
 - Overzicht/orde/leiding : ____
 - Sfeer : ____
 - Aansluiting bij belevingswereld van de leerlingen : ____
 4. Taal en stemgebruik
 - Volume/intonatie : ____
 - Spreektempo : ____
 5. Didactische werkvormen
 - Uitleg : ____
 - Voordoen : ____
 - Correctie : ____
 6. Organisatie en planning van de les
 - Opbouw leerstof aan de hand van lesplan : ____
 - Komt de planning uit/goed aangepast aan situatie : ____
 - Tempo in de (totale) les : ____
 7. Opmerkingen/advies voor het vervolg:
-
-

Bijlage 5: Format evaluatieverslag

Naam :

Datum :

Module :

Doel van het verslag.: persoonlijk proces/les/stage/voortgang